

Förtroendevalda i kommuner och regioner 2019

Förtroendevalda i kommuner och regioner 2019

Producent SCB, Statistiska centralbyrån
Avdelningen för befolkningen och
välfärd
Box 24300, 104 51 Stockholm
010-479 40 00

Förfrågningar Jonas Olofsson
010-479 47 18
jonas.olofsson@scb.se

Det är tillåtet att kopiera och på annat sätt mångfaldiga innehållet.
Om du citerar, var god uppge källan på följande sätt:
Källa: SCB, Förtroendevalda i kommuner och regioner 2019
Demokratistatistisk rapport 26

Elected representatives in municipalities and regions in 2019

Producer Statistics Sweden, Department of
population and welfare statistics
SE-104 51 Stockholm, Sweden
+46 10-479 40 00

Enquiries Jonas Olofsson
+46 10-479 47 18
jonas.olofsson@scb.se

It is permitted to copy and reproduce the contents in this publication.
When quoting, please state the source as follows:
Source: Statistics Sweden, Elected representatives in municipalities and
regions in 2019 Democracy Statistics Report 26.

ISSN online (Sve) 1654-5656
URN:NBN:SE:SCB-2020- ME09BR2002_pdf

Denna publikation finns enbart i elektronisk form på www.scb.se
This publication is only available in electronic form on www.scb.se

Förord

I denna rapport redovisas analyser om de förtroendevalda i kommuner och regioner år 2019. Till grund för analyserna ligger den totalundersökning om de förtroendevalda som Statistiska centralbyrån (SCB) genomförde under 2019. Rapporten innehåller även jämförelser med de undersökningar om förtroendevalda som SCB genomförde åren 2003, 2007, 2011 och 2015.

Undersökningen år 2019 har genomförts inom ramen för SCB:s anslag till demokratistatistik.

Rapporten har författats av Jonas Olofsson vid Enheten för demokratistatistik.

SCB i april 2020

Magnus Sjöström
Avdelningschef

Johan Eklund
Enhetschef

Innehåll

Innehåll	3
Sammanfattning	6
Antalet förtroendevalda fortsätter att minska i kommunerna – men inte i regionerna.....	6
Kvinnor, unga och utrikes födda är fortsatt under-representerade bland förtroendevalda.....	6
Allt fler äldre politiker	7
Män har i högre utsträckning tyngre uppdrag	7
Fritidspolitiker i klar majoritet	7
Inledning	9
Definitioner och begrepp	9
Rapportens disposition	10
Antal förtroendevalda	11
Antal förtroendevalda i kommunerna	11
Antal förtroendevalda i regionerna	15
Antal förtroendeuppdrag.....	18
Antal förtroendeuppdrag i kommunerna.....	18
Antal förtroendeuppdrag i regionerna.....	20
Uppdragskoncentration	21
Uppdragskoncentration i kommunerna	21
Uppdragskoncentration i regionerna	23
Överlappning	24
Vilka är de förtroendevalda?	26
Varför studera social representativitet?	26
Den sociala representativiteten i kommunerna.....	27
Överlapp av kommunalt förtroendevalda över mandatperioder	34
Variationer mellan kommuner.....	35
Den sociala representativiteten i regionerna.....	39
Variationer mellan regionerna.....	43
Hur representativa är partierna?.....	43

Partiernas representativitet i kommunerna	44
Partiernas representativitet i regionerna	47
Vilka innehar vilka uppdrag?	48
Horisontell arbetsfördelning.....	48
Facknämnderna i kommunerna	48
Facknämnderna i regionerna	49
Vertikal arbetsfördelning	50
Olika organ och positioner i kommunerna	50
Kommunstyrelsens ordförande.....	53
Olika organ och positioner i regionerna	54
Hel- och deltid sarvoderade.....	56
Definitioner och begrepp	56
Antal hel- och deltid sarvoderade.....	57
Antal hel- och deltid sarvoderade i kommunerna	57
Antal hel- och deltid sarvoderade i regionerna	60
Vilka är de hel- och deltid sarvoderade?.....	61
Hel- och deltid sarvoderade i regionerna	64
Arvodesnivåer	67
Arvodesnivåer i kommunerna.....	67
Arvodesnivåer i regionerna.....	68
Kort om statistiken.....	69
Statistikens ändamål och innehåll.....	69
Detta omfattar statistiken.....	69
Förtroendevalda	69
Nämnder och uppdrag.....	69
Hel- och deltid sarvoderade förtroendevalda	70
Information om statistikens framställning.....	70
Information om statistikens kvalitet	73
Referenser.....	74

Elected representatives in municipalities and regions in 2019 77

List of tables.....	79
List of graphs.....	81
List of maps	81
List of terms	82

Sammanfattning

I rapporten Förtroendevalda i kommuner och regioner 2019 redovisas analyser baserade på uppgifter om förtroendevalda som landets kommuner och regioner har skickat in till Statistiska centralbyrån (SCB).

Antalet förtroendevalda fortsätter att minska i kommunerna – men inte i regionerna

Antalet förtroendevalda i kommunerna fortsätter att minska jämfört med tidigare mandatperioder. År 2019 är det totala antalet förtroendevalda i kommunerna till knappt 35 900 personer. Jämfört med år 2015 innebär det en minskning med ungefär 960 personer. I regionerna däremot ökade antalet förtroendevalda. Där uppgår antalet förtroendevalda till knappt 4 600 personer, vilket är en ökning med ungefär 140 personer jämfört med föregående mandatperiod. Därmed fortsätter trenden med allt färre politiker på lokal nivå men däremot inte på regional nivå.

Antalet förtroendeuppdrag ökade något i kommunerna jämfört med 2015. Totalt är det cirka 60 800 uppdrag vilket är cirka 130 uppdrag fler än 2015. Det genomsnittliga antalet uppdrag som en förtroendevald har ökade från 1,65 2015 till 1,69 2019. Även i regionerna ökade antalet förtroendeuppdrag till cirka 7 600, vilket var en ökning med närmare 570 uppdrag. Uppdragskoncentrationen ökade också till 1,67 i regionerna. 2015 var uppdragskoncentrationen 1,59.

Kvinnor, unga och utrikes födda är fortsatt underrepresenterade bland förtroendevalda

Undersökningen visar att kvinnor fortsatt är underrepresenterade bland de förtroendevalda i kommunerna. Totalt sett är andelen kvinnor bland de förtroendevalda 43 procent, jämfört med 50 procent i befolkningen. Könsfördelningen är något jämnare bland yngre politiker jämfört med äldre. Bland dem under 30 år uppgår andelen kvinnor till 44 procent jämfört med 39 procent bland dem 65 år och äldre. Jämnast könsfördelning är det i åldersgruppen 30-49 år där andelen kvinnor är 45 procent och andelen män är 55 procent.

Unga, i åldrarna 18–29 år, är underrepresenterade jämfört med befolkningen. De utgör 7 procent av kommunpolitikerna vilket är 12 procentenheter lägre än andelen i befolkningen. Andelen unga har minskat något sedan 2015 då 9 procent av de förtroendevalda var under 30 år.

Utrikes födda är underrepresenterade bland de förtroendevalda. Ungefär 21 procent av befolkningen över 18 år är utrikes födda. Motsvarande andel bland de förtroendevalda i kommunerna är 10 procent, vilket är en liten ökning jämfört med 2015.

Resultaten från 2019 års undersökning visar liksom tidigare undersökningar att personer med eftergymnasial utbildning, höginkomsttagare och offentliganställda är överrepresenterade bland de förtroendevalda i kommuner och regioner.

Liknande mönster vad gäller olika gruppers representativitet finns bland förtroendevalda i regionerna, men det finns vissa skillnader. Kvinnor är inte underrepresenterade i lika hög grad. Personer med eftergymnasial utbildning och höginkomsttagare är i högre grad överrepresenterade bland regionpolitikerna jämfört med kommunpolitikerna. Detta mönster fanns även 2015.

Allt fler äldre politiker

Andelen 65 år och äldre fortsätter att öka som andel av de förtroendevalda. Totalt är det 31 procent i kommunerna. Det är en ökning med 4 procentenheter jämfört med 2015 och denna åldersgrupp är något överrepresenterad jämfört med befolkningen. Det är framförallt bland män som vi har en överrepresentation i denna åldersgrupp. 1950- och 1960-talisterna ägnar sig i högre grad åt kommunpolitik än tidigare generationer även efter att de fyllt 65 år. Bland regionernas förtroendevalda ökar också andelen 65 år och äldre och där är andelen i nivå med befolkningen.

Män har i högre utsträckning tyngre uppdrag

Studerar man fördelningen av förtroendeuppdrag efter kön blir det tydligt att det är en större andel män än kvinnor som har tyngre politiska uppdrag. Ju tyngre uppdraget är desto lägre andel kvinnor innehar dessa. Bland de förtroendevalda i kommunfullmäktige är andelen kvinnor 43 procent, jämfört med 40 procent i kommunstyrelserna, där makten är större. Studerar man olika positioner i nämnder och styrelser blir mönstret än tydligare. 36 procent av ordförandena i kommunerna är kvinnor. Ännu färre, 32 procent, av kommunstyrelsernas ordförande är kvinnor, vilket är en minskning jämfört med 2015.

I regionerna är andelen kvinnor och män betydligt jämnare. Det gäller både för fullmäktige och styrelser samt för ordförande- och vice ordförandeposter.

Fritidspolitiker i klar majoritet

I likhet med tidigare undersökningar är fritidspolitikerna, det vill säga förtroendevalda med ett arvode för politiska uppdrag som understiger en 40 procentig arbetstid, i klar majoritet. Det gäller både i kommunerna och i regionerna. I kommunerna är det närmare 1 370 personer, motsvarande 4 procent, som är hel- eller deltidsarvoderade. I regionerna är det 340 personer, motsvarande 7 procent, som är hel- eller deltids-arvoderade.

Antalet deltidsarvoderade är återigen fler än de heltidsarvoderade i kommunerna. Detta gäller även i regionerna.

Av de hel- eller deltidsarvoderade i kommunerna är 42 procent kvinnor och 58 procent män, vilket ligger i nivå med andelen kvinnor och män bland de förtroendevalda totalt sett. Unga och utrikes födda personer är däremot underrepresenterade bland de arvoderade jämfört med samtliga förtroendevalda. Det ser ut på ett liknande sätt i regionerna.

Inledning

Den här rapporten presenterar resultaten av 2019 års undersökning om förtroendevalda i kommuner och regioner. Rapporten är en uppföljning av rapporten *Det nya seklets förtroendevalda* (Bäck & Öhrvall 2004), vilken presenterade resultaten av 2003 års undersökning samt rapporterna från 2007, 2011 och 2015 års undersökningar.

Undersökningar om förtroendevaldas antal och representativitet i kommunerna har en lång tradition i Sverige. Mellan 1971 och 1999 genomförde Svenska kommunförbundet undersökningar riktade till landets samtliga kommuner. Statistiska centralbyrån (SCB) har genomfört motsvarande undersökningar fem gånger inklusive denna från 2003.

2003 genomfördes undersökningen av SCB på uppdrag av Svenska Kommunförbundet, Landstingsförbundet och Justitiedepartementet. Undersökningarna år 2007 och 2011 har genomförts inom ramen för SCB:s anslag till demokratistatistik och med finansiellt stöd från Sveriges Kommuner och Landsting. Undersökningarna som har genomförts under 2015 och 2019 är helt genomförda inom ramen för SCB:s anslag till demokratistatistik.

De fem undersökningar av förtroendevalda som SCB genomfört skiljer sig från tidigare undersökningar i framför allt två avseenden. För det första har SCB samlat in de förtroendevaldas personnummer, vilket möjliggör användning av registerstatistik för att mer ingående kunna analysera olika gruppers representativitet. Med personnummer har undersökningens kvalitet kunnat höjas genom att fler kontroller av datamaterialet varit möjliga. För det andra innefattar de fem senaste undersökningarna även information om de förtroendevalda i landstingen, eller regionerna som de genomgående heter i denna rapport. För mer information om vilka uppgifter som samlas in se fakta om statistiken.

Vissa teoretiska resonemang kring framför allt social representativitet, som fick stort utrymme i 2003 års rapport, har förkortats eller utelämnats. Den som är intresserad av en mer teoretisk grund till de resonemang som framförs i denna rapport hänvisas till 2003 års rapport. Rapporten innehåller även uppgifter om hel- och deltidsarvoderade.

Definitioner och begrepp

För en analys av förtroendevalda krävs en tydlig definition av vilka som skall definieras som förtroendevalda. Undersökningen år 2019 utgår från samma definition som använts sedan 2003 års undersökning. Med förtroendevalda menas här ledamöter och ersättare i fullmäktige,

nämnder och fullmäktigeberedningar samt revisorer.¹ Definitionen är baserad på kommunallagens definition av förtroendevalda.² I den här rapporten används begreppen förtroendevald och politiker synonymt.

Den definitionen av förtroendevalda innebär att det finns ett antal förtroendeuppdrag som inte ingår i den population som här studeras. Till de förtroendeuppdrag som exkluderas hör framför allt uppdrag i olika råd, nämndutskott, styrelser i kommunala bolag och olika samarbetsorgan. Eftersom de flesta som har något av dessa uppdrag även har uppdrag som faller inom definitionen i undersökningen av förtroendevalda påverkas emellertid inte studier av representativiteten nämnvärt. Hur definitionen av förtroendevalda utformas påverkar framför allt beräkningar av antalet förtroendeuppdrag. Den definition som har valts möjliggör jämförelser över tid.

Rapporten innehåller även beskrivningar av de hel- och deltidsarvoderade i kommuner och regioner. Hur hel- och deltidsarvoderade har definierats framgår i det kapitlet.

Rapportens disposition

I nästa kapitel redovisas antalet förtroendevalda i kommuner och regioner, över tid och efter parti. Det följande kapitlet innehåller uppgifter om antal förtroendeuppdrag. Redovisning av uppdragskoncentrationen i kommuner och regioner behandlas i nästföljande kapitel Uppdragskoncentration. Det inkluderar även redovisningar av överlappningar av olika uppdrag.

Sedan kommer ett kapitel som beskriver de förtroendevalda utifrån olika aspekter av social representativitet. De förtroendevalda jämförs med väljarna utifrån bland annat kön, ålder och utländsk bakgrund. Dessutom görs jämförelser med förhållandena år 2015. Även partiernas representativitet redovisas. Därefter följer ett kapitel som beskriver vilka personer som innehar olika uppdrag redovisat efter uppdragens inriktning och position.

I det sista kapitlet redovisas statistik över hel- och deltidsarvoderade i kommuner och regioner. I slutet av rapporten finns ett avsnitt med fakta om statistiken samt en bilaga med vissa redovisningar per kommun och regioner.

¹ I 2003 års definition ingick även revisorsersättare, men den förändring av kommunallagen som riksdagen beslutade om 2006 (lag 2006:369) innebar att minsta antal revisorer utökats från 3 till 5 samtidigt som ersättarposterna avskaffats.

² Kommunallagens definition har förändrats något genom ett riksdagsbeslut 2006 (lag 2006:369), men för att behålla jämförbarhet över tid håller vi här fast vid samma definition som vid 2003 års undersökning.

Antal förtroendevalda

De förtroendevaldas antal har diskuterats i ett flertal olika statliga utredningar under efterkrigstiden. Det har inte alltid varit ett högre antal förtroendevalda som eftersträvats. Stig Montin påpekar att det på 1940-talet fanns farhågor kring att ett stort antal förtroendevalda skulle innebära svårigheter att finna lämpliga personer (Montin 2006; se även SOU 1945:38). På senare tid har dock behovet av fler förtroendevalda lyfts fram vid ett flertal tillfällen. I propositionen *Demokrati för det nya seklet*, som antogs av riksdagen i början av år 2002, anges att en långsiktig målsättning är att antalet förtroendevalda i kommuner och regioner ska öka (Proposition 2001/02:80). I januari 2016 lade 2014 års demokratiutredning fram sitt slutbetänkande *Låt fler forma framtiden!* Utredningen slår fast att de mål som tidigare formulerats om ett ökat antal förtroendevalda i kommuner och regioner är fortsatt relevanta. Utredningen anger bland annat skäl som att åsiktsrepresentativiteten ökar med fler förtroendevalda och att fler personer får egen erfarenhet av politisk verksamhet.

De undersökningar som har genomförts från 2003 har påvisat ett sjunkande antal förtroendevalda. I det här kapitlet redovisas antalet förtroendevalda år 2019 och jämförelser med tidigare mandatperioder.³

Antal förtroendevalda i kommunerna

Undersökningen år 2019 visar att antalet förtroendevalda i kommunerna uppgår till knappt 35 900 personer. I förhållande till år 2015 har antalet förtroendevalda minskat med närmare 1 000 personer. Därmed har det genomsnittliga antalet förtroendevalda minskat till 124 per kommun 2019 från 127 per kommun 2015.

Trenden med allt färre förtroendevalda i kommunerna håller alltså i sig. Under efterkrigstiden har antalet förtroendevalda i kommunerna, med något undantag, sjunkit. I början av 1950-talet fanns det i kommunerna omkring 200 000 förtroendevalda. Sedan dess har alltså antalet förtroendevalda minskat rejält. Det bör dock nämnas att antalet kommuner också har minskat under samma period. I början av 1950-talet fanns ungefär 2 500 kommuner i Sverige. Antalet minskade kraftigt i och med 1952 års storkommunreform. Efter den reformen fanns drygt 1 000 kommuner kvar (Gustafsson 1999). Ungefär ett årtionde senare följde den andra stora kommunindelningsreformen. Den pågick från 1962 fram till 1974 och syftade till att genom sammanslagningar skapa större kommuner. Anledningen till att den sträckte sig över så lång tid

³ Datamaterialet från 2003 års undersökning om förtroendevalda i kommuner och landsting har reviderats. Det innebär att vissa uppgifter som här presenteras skiljer sig från vad som tidigare presenterats i rapporten *Det nya seklets förtroendevalda* (Bäck & Öhrvall 2004).

var att kommunsammanslagningarna i början skedde på frivillig basis. Senare beslutade riksdagen med knapp majoritet att indelningsreformen skulle vara färdig senast 1 januari 1974 och att sammanslagningar fick ske även om enskilda kommuner motsatte sig det. När reformen år 1974 slutförts fanns 278 kommuner i Sverige.⁴ Sedan dess har ett antal kommuner delats och år 2019 finns det 290 kommuner i Sverige.

Det är åttio mandat färre att fördela i kommunernas fullmäktige 2018 jämfört med 2014. I 20 av 290 kommuner minskar antalet platser i fullmäktige och en ökning sker sex kommuner. Drygt en tredjedel av alla förtroendevalda är ordinarie ledamöter i fullmäktige och förändringar påverkar även antalet ersättare i kommunerna. Det lägsta antalet ordinarie ledamöter i kommunfullmäktige var tidigare 31. För kommuner med färre än 8 000 invånare sänktes det lägsta antalet till 21 ledamöter. 2018 var det 17 kommuner som hade minskat antalet ordinarie ledamöter i kommunfullmäktige till mellan 21 och 29 stycken, vilket är något fler jämfört med 2014 då motsvarande antal var 12 kommuner.

Tabell 2.1

Totalt och genomsnittligt antal förtroendevalda i kommunerna, år 1951–2019

Table 2.1 Total and average number of elected representatives in municipalities. 1951–2019

År	Antal förtroendevalda	Antal kommuner	Genomsnittligt antal förtroendevalda per kommun
1951	200 000	2 500	80
1962	125 000	1 000	125
1974	50 000	278	180
1980	70 000	279	250
1993	50 000	286	175
1995	48 000	288	166
1999	44 500	289	154
2003	42 226	290	146
2007	39 150	290	135
2011	38 012	290	131
2015	36 845	290	127
2019	35 886	290	124

Källor: Gustafsson 1999; Gustafsson 1970; Wallin, Bäck & Tabor 1981; SOU 1993:90; Svenska kommunförbundet 1996; Hagevi 1999 (siffrorna är approximativa); Från 2003 och framåt Undersökningen om förtroendevalda i kommuner och regioner (SCB).

Merparten av den minskning av antalet förtroendevalda som skett under efterkrigstiden kan kopplas samman med de stora kommunsammanslagningarna. När man ser till de mätningar som genomförts under de senaste åren, då antalet kommuner har varit mer

⁴ Resonemanget är hämtat från Persson och Öhrvall 2008.

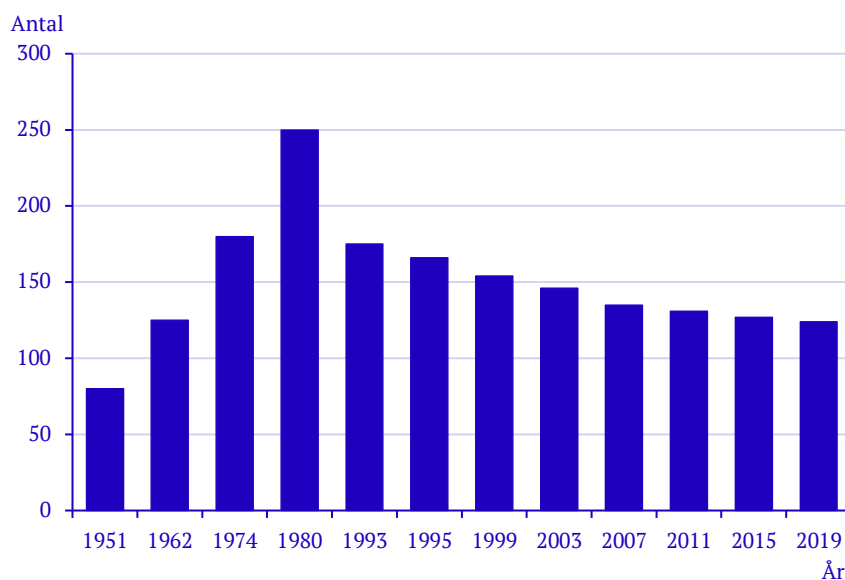
stabil, kan en tydlig nedgång konstateras. Som framgår av tabell 2.1 har antalet förtroendevalda under de senaste 20 åren minskat med närmare 9 000 personer.

Även om kommunsammanslagningarna ledde till färre förtroendevalda, blev antalet per kommun något högre, vilket illustreras av diagram 2.1. Sedan 1980 har dock det genomsnittliga antalet förtroendevalda per kommun minskat vid varje undersökningstillfälle. År 2019 är det antalet 124, vilket kan jämföras med 1980 års genomsnitt på 250 förtroendevalda per kommun. Även om den generella trenden är att antalet förtroendevalda minskar kan noteras att antalet förtroendevalda har ökat i drygt en tredjedel av kommunerna sedan 2015.

Diagram 2.1

Det genomsnittliga antalet förtroendevalda i kommunerna, år 1951–2019

Graph 2.1 Average numbers of elected representatives in municipalities. 1951–2019

Källor: Gustafsson 1999; Gustafsson 1970; Wallin, Bäck & Tabor 1981; SOU 1993:90; Svenska kommunförbundet 1996; Hagevi 1999 (siffrorna är approximativa); Från 2003 och framåt Undersökningen om förtroendevalda i kommuner och regioner (SCB).

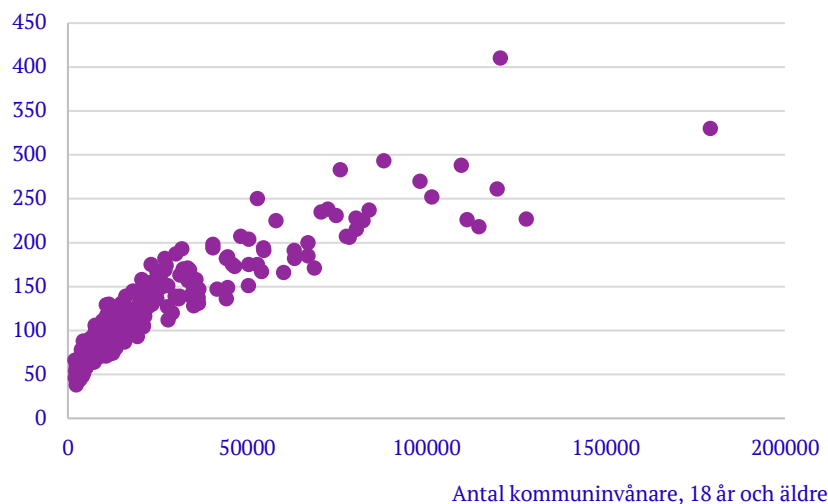
Det finns en samvariation mellan befolkningens storlek och antalet förtroendevalda i kommunerna. Stora kommuner har oftast många förtroendevalda medan små kommuner har få förtroendevalda (Se diagram 2.2). I Bjurholm, som är landets minsta kommun, finns 66 förtroendevalda, medan det i Stockholm finns cirka 640 förtroendevalda. Arjeplog har det lägsta antalet förtroendevalda med knappa 40 stycken.

Diagram 2.2

**Antal förtroendevalda per kommun och befolkningsstorlek
per kommun, år 2019**

Graph 2.2 Number of elected representatives per municipality and size of population by municipality. 2019

Antal förtroendevalda

Kommentar: diagrammet visar landets kommuner med antal invånare på den vertikala axeln och antalet förtroendevalda på den horisontella axeln. Kommuner med fler än 200 000 invånare (dvs. Stockholm, Göteborg och Malmö) ingår inte i diagrammet.

Antalet invånare per förtroendevald brukar ses som en indikator på hur stor kontaktytan är mellan politiker och väljare. Det bygger på antagandet om att ett mindre antal invånare per politiker ökar chansen för kontakt. År 2019 är det genomsnittliga antalet invånare per förtroendevald 288 för hela befolkningen, vilket är en ökning jämfört med 2015, då antalet invånare per förtroendevald var 265. I tabell 2.2 presenteras de tio kommuner som år 2019 har högst respektive lägst antal invånare per förtroendevald. Tabellen visar att stora kommuner har ett större antal invånare per politiker jämfört med mindre kommuner.

Tabell 2.2

De tio kommunerna med högst respektive lägst antal invånare per förtroendevald, år 2019

Table 2.2 The ten municipalities with highest and lowest number of inhabitants per elected representative. 2019

Högst antal invånare per förtroendevald		Lägst antal invånare per förtroendevald	
Stockholm	1 517	Bjurholm	36
Göteborg	1 131	Dorotea	47
Malmö	1 003	Åsele	47
Linköping	718	Malå	49
Uppsala	699	Sorsele	54
Helsingborg	678	Övertorneå	55
Norrköping	634	Överkalix	56
Västerås	590	Ödeshög	61
Haninge	539	Dals-Ed	64
Umeå	512	Storuman	69

Fördelningen av de förtroendevalda efter parti följer i stort sett partiernas mandatfördelning i fullmäktige även om det finns vissa skillnader, se tabell 2.3.

Tabell 2.3

Förtroendevalda i kommunerna efter parti, år 2019. Antal och procentuell

fördelning Table 2.3 Elected representatives in municipalities by party 2019.

Number and breakdown into percentage

Parti	Antal förtroendevalda	Procentuell fördelning av förtroendevalda	Mandatfördelning i fullmäktige
M	6 456	18	19
C	4 671	13	13
L	2 590	7	5
KD	2 358	7	5
MP	1 557	4	3
S	10 659	30	30
V	2 444	7	6
SD	3 375	9	14
Övriga	1 776	5	5
Totalt	35 886	100	100

Kommentar: Övriga partier inkluderar även förtroendevalda utan partitillhörighet.

Antal förtroendevalda i regionerna

Det har historiskt sett genomförts färre studier av förtroendevalda i regionerna än av förtroendevalda i kommunerna. I denna rapport presenteras statistik över de förtroendevalda i regionerna från 2003 och framåt.

År 2019 är det totala antalet förtroendevalda i de 20 regionerna nära 4 600, se tabell 2.4. Antalet förtroendevalda varierar stort mellan regionerna. Lägst antal förtroendevalda återfinns i Region Jämtland Härjedalen med 135 förtroendevalda, medan Västra Götalandsregionen ligger i topp med 623 förtroendevalda.

Jämfört med 2015 har det totala antalet förtroendevalda i regionerna ökat med 139 personer. Förändringarna skiljer sig åt för enskilda regioner.

Antalet invånare per förtroendevald är som störst i Region Stockholm och som lägst i Region Blekinge. Det genomsnittliga antalet invånare per regionpolitiker är 2 249 jämfört med 2 189 år 2015.

Tabell 2.4**Antal förtroendevalda och befolkningens storlek och antal invånare per förtroendevald i regionerna, år 2019 och differens år 2019-2015**

Table 2.4 Number of elected representatives in regions and number of inhabitants per representative in county councils. 2019 and difference between 2019 and 2015

Regioner	2019			Differens 2019–2015	
	Antal förtroend- valda	Befolkningens storlek	Antal invånare per förtroende- vald	Antal förtroende -valda	Antal invånare per förtroende -vald
Västra Götalandsregionen	623	1 725 881	2 770	-15	+212
Region Skåne	431	1 377 827	3 197	+19	+69
Region Stockholm	381	2 377 081	6 239	-28	+865
Region Dalarna	269	287 966	1 071	+66	-303
Region Örebro län	248	304 805	1 229	+46	-197
Region Västernorrland	217	245 347	1 131	+35	-205
Region Gävleborg	191	287 382	1 505	+71	-828
Region Värmland	188	282 414	1 502	-7	+93
Region Sörmland	184	297 540	1 617	+23	-126
Region Jönköpings län	183	363 599	1 987	-17	+266
Region Halland	180	333 848	1 855	+10	+28
Region Östergötland	178	465 495	2 615	-60	+757
Region Uppsala	177	383 713	2 168	-13	+331
Region Västerbotten	177	271 736	1 535	-6	+101
Region Kalmar län	175	245 446	1 403	-12	+143
Region Blekinge	173	159 606	923	37	-211
Region Norrbotten	159	250 093	1 573	-2	+20
Region Västmanland	150	275 845	1 839	-13	+233
Region Kronoberg	146	201 469	1 380	-1	+93
Region Jämtland Härjedalen	135	130 810	969	+6	-14
Totalt	4 565	10 267 903	2 249	+139	+60

Trots att det har blivit fler förtroendevalda i regionerna jämfört med 2015, så har även antalet invånare per förtroendevald i regionerna ökat. Det beror på att antalet invånare har ökat i proportionellt sett större utsträckning än antalet förtroendevalda.

Fördelningen av de förtroendevalda i regionerna efter parti följer på det stora hela partiernas mandatfördelning i regionfullmäktige vilket tabell 2.5 visar.

Tabell 2.5

Förtroendevalda i regionerna efter parti, år 2019. Antal och procentuell fördelning Table 2.5 Elected representatives in regions by party 2019. Number and breakdown into percentage

Parti	Antal förtroendevalda	Procentuell fördelning av förtroendevalda	Mandatfördelning i fullmäktige
M	785	17	19
C	455	10	9
L	318	7	6
KD	357	8	7
MP	175	4	3
S	1 448	32	31
V	364	8	8
SD	477	10	13
Övr	186	4	5
Totalt	4 565	100	100

Antal förtroendeuppdrag

Antal förtroendeuppdrag i kommunerna

Det totala antalet förtroendeuppdrag i kommunerna uppgår år 2019 till närmare 60 800. Av tabell 3.1 framgår det att det är en liten ökning jämfört med 2015, men går vi längre tillbaka är det istället en minskning över tid.

Tabell 3.1

Antal förtroendeuppdrag i kommunerna, år 1999–2019

Table 3.1 Number of elected representative positions in municipalities. 1999–2019

År	Antal förtroendeuppdrag	Förändring från föregående period
1999	68 474	
2003	66 604	-1 870
2007	63 455	-3 149
2011	62 609	-846
2015	60 624	-1 985
2019	60 758	+134

Källor: Hagevi 1999; Undersökningen om förtroendevalda i kommuner och regioner (SCB) 2003, 2007, 2011, 2015 och 2019.

Ungefär 5 procent av förtroendeuppgifterna år 2019 består av ordförandeposter och 7 procent består av vice ordförandeposter. I vissa kommuner har man första och andra vice ordförande, vilket gör att antalet vice ordförandeposter är större än antalet ordförandeposter. De ordinarie posterna utgör 58 procent av förtroendeuppgifterna, medan övriga 42 procent består av ersättarposter. Tabell 3.2 redovisar hur antalet förtroendeuppdrag i kommunerna är fördelat över olika typer av positioner för åren 2003 till 2019.

Tabell 3.2

Förtroendeuppdrag i kommunerna efter position, år 2003–2019. Antal och procent

Table 3.2 Elected representative positions in municipalities by position. 2003–2019. Number and percent

Position	2003		2007		2011		2015		2019	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Ordförande	2 928	4	2 920	5	2 928	5	2 809	5	2 824	5
Vice ordförande	4 033	6	4 090	6	4 141	7	4 074	7	4 241	7
Övriga ordinarie ledamöter	29 939	45	29 245	46	29 065	46	28 177	46	27 917	46
Ersättare	29 704	45	27 195	43	26 466	42	25 564	42	25 776	42
Totalt	66 604	100	63 450	100	62 600	100	60 624	100	60 758	100

Kommentar: För fem vakanta förtroendeuppdrag har ingen position angivits. År 2011: För 9 vakanta förtroendeuppdrag har ingen position angivits. Detta förklarar differensen i totala antalet förtroendeuppdrag mellan tabell 3.1 och tabell 3.2.

Mellan 2015 och 2019 har antalet ordförandeposter ökat med 15 uppdrag. Antalet vice ordförandeposter har ökat med nära 170. Antalet ordinarie ledamöter har minskat med 78 medan ersättarna har ökat med drygt 210.

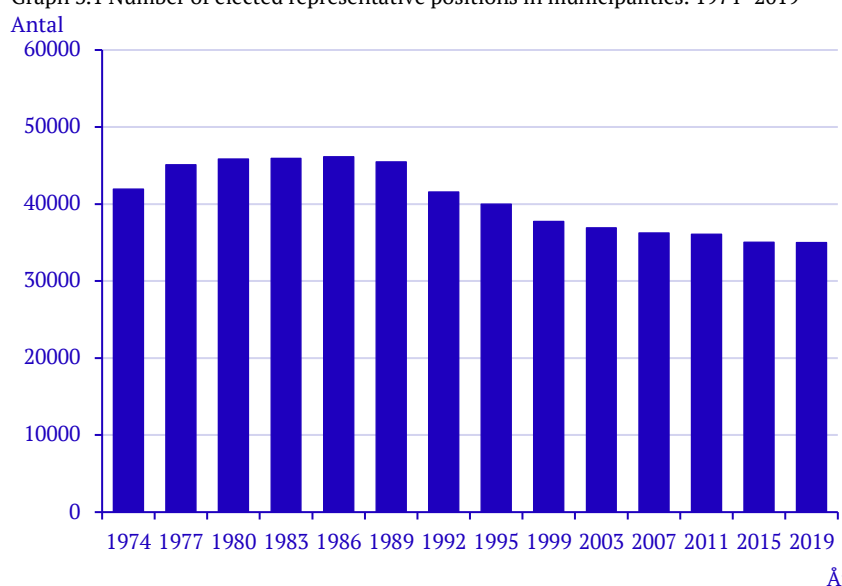
Som konstaterades i förra kapitlet sjönk antalet förtroendevalda i samband med kommunsammanslagningarna som ägde rum 1952 och 1962–1974. Även antalet förtroendeuppdrag sjönk i samband med dessa sammanslagningar, men inte i samma omfattning. För att kunna studera utvecklingen av antalet uppdrag över tid används uppgifter om ordinarie uppdrag. Det innebär att antalet uppdrag blir färre.

Under slutet av 1970-talet skedde en ökning av antalet ordinarie uppdrag. Det berodde främst på tillkomsten av lokala organ som kommunalnämnder, vilka bland annat syftade till att bredda gruppen av förtroendevalda. Diagram 3.1 visar antalet ordinarie förtroendeuppdrag under perioden 1974–2019

Diagram

3.1 Antal ordinarie förtroendeuppdrag i kommunerna, år 1974–2019

Graph 3.1 Number of elected representative positions in municipalities. 1974–2019

Källor: Hagevi 1999; Undersökningen om förtroendevalda i kommuner och regioner (SCB) 2003, 2007, 2011, 2015 och 2019.

I början av 1990-talet började antalet förtroendeuppdrag att minska efter att ha stått förhållandevis still under 1980-talet. Minskningen hänger samman med den nya kommunallag 1991 som gav kommunerna större frihet att omstrukturera sin organisation. Det ledde till en minskning av antalet nämnder och därmed av antalet förtroendeuppdrag. Att antalet nämnder minskade då kommunerna fick större frihet att utforma sin organisation förklaras sannolikt av att man såg dessa omstruktureringar som en möjlighet att effektivisera den kommunala verksamheten (Gustafsson 1999). Den minskning av antalet förtroendeuppdrag som inleddes i början av 1990-talet har sedan fortsatt, dock i avtagande takt sedan 1999.

I kapitlet om antal förtroendevalda finns exempel på en form av omorganisation som innebär att antalet förtroendevalda minskar enligt den definition som används i denna undersökning. Andra typer av omorganisationer kan också förklara ett minskat antal uppdrag i vissa kommuner. Det handlar då om nämnder som har slagits ihop, nämnder som har tagits bort som till exempel olika stadsdelsnämnder eller gemensamma nämnder mellan två eller flera kommuner.

Antal förtroendeuppdrag i regionerna

Undersökningen år 2019 visar att det finns drygt 7 600 förtroendeuppdrag i regionerna. Antalet uppdrag är det högsta uppmätta sedan undersökningen började göras i regionerna 2003. Jämfört med 2015 har antalet uppdrag ökat med 570.

Tabell 3.3

Antal förtroendeuppdrag i regionerna, år 2003–2019

Table 3.3 Number of elected representative positions in regions. 2003–2019

År	Antal förtroendeuppdrag	Förändring från föregående period
2003	7 329	
2007	6 999	-330
2011	7 046	47
2015	7 041	-5
2019	7 611	570

År 2019 utgör ordförandeposter, liksom tidigare, 3 procent av det totala antalet förtroendeuppdrag i regionerna, vilket framgår av tabell 3.4. Det är en något lägre andel än motsvarande andel i kommunerna. I regionerna är fullmäktigeförsamlingarna mycket större än i kommunerna. Det kan vara en bidragande förklaring till denna skillnad eftersom det innebär ett stort antal ledamöter och ersättare per ordförande. Jämfört med tidigare mandatperioder är fördelningen mellan olika typer av uppdrag i regionerna likartad.

Tabell 3.4

Förtroendeuppdrag i regionerna efter position, år 2003–2019. Antal och procent

Table 3.2 Elected representative positions in regions by position. 2003–2019. Number and percent

Position	2003		2007		2011		2015		2019	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Ordförande	231	3	224	3	224	3	225	3	245	3
Vice ordförande	338	5	311	4	316	4	314	4	379	5
Övriga ordinarie ledamöter	3 259	45	3 220	46	3 309	47	3 272	46	3 393	45
Ersättare	3 501	48	3 244	46	3 195	45	3 230	46	3 594	47
Totalt	7 329	100	6 999	100	7 044	100	7 041	100	7 611	100

Kommentar: För fem vakanta förtroendeuppdrag har ingen position angivits. År 2011: För 2 vakanta förtroendeuppdrag har ingen position angivits. Detta förklarar differensen i totala antalet förtroendeuppdrag mellan tabell 3.3 och tabell 3.4.

Uppdragskoncentration

Uppdragskoncentration i kommunerna

Det totala antalet uppdrag i kommunerna är betydligt fler än det totala antalet förtroendevalda. Att antalet uppdrag är fler än antalet förtroendevalda förklaras med att en och samma person kan ha mer än ett uppdrag.

I tabell 4.1 redovisas de förtroendevalda efter antalet kommunala förtroendeuppdrag som de innehar, för åren 1999–2019. Uppgifterna från 2019 års undersökning visar att 53 procent av de förtroendevalda endast har ett förtroendeuppdrag. En relativt stor grupp förtroendevalda, 30 procent, har två kommunala uppdrag. 12 procent av politikerna har tre uppdrag och 4 procent har fyra eller fler uppdrag. Fördelningen efter antal uppdrag ser ungefär likadan ut för kvinnor som för män, men skiljer sig något sett till ålder. Det är mer vanligt bland dem i åldrarna 30–64 år att ha mer än ett uppdrag jämfört med dem 18–29 respektive 65 år och äldre.

Tabell 4.1

Förtroendevalda i kommunerna efter antal uppdrag, år 1999–2019. Procent

Table 4.1 Elected representatives in municipalities by number of assignments. 1999–2019. Percent

Antal uppdrag	1999	2003	2007	2011	2015	2019
1 uppdrag	60	57	55	54	55	53
2 uppdrag	30	31	32	31	30	30
3 uppdrag	9	10	11	12	12	12
4 uppdrag eller fler	1	2	2	3	3	4
Totalt	100	100	100	100	100	100

Av tabellen framgår det att andelen förtroendevalda med endast ett uppdrag har minskat från 60 till 53 procent sedan 1999. Det innebär att andelen förtroendevalda som har två eller fler uppdrag har ökat, vilket visar en ökad uppdragskoncentration. De förtroendevalda kan även ha ytterligare kommunala förtroendeuppdrag utöver de som redovisas i denna rapport, exempelvis uppdrag i kommunala bolagsstyrelser. Det innebär att uppdragskoncentrationen kan vara högre än vad tabellen visar.

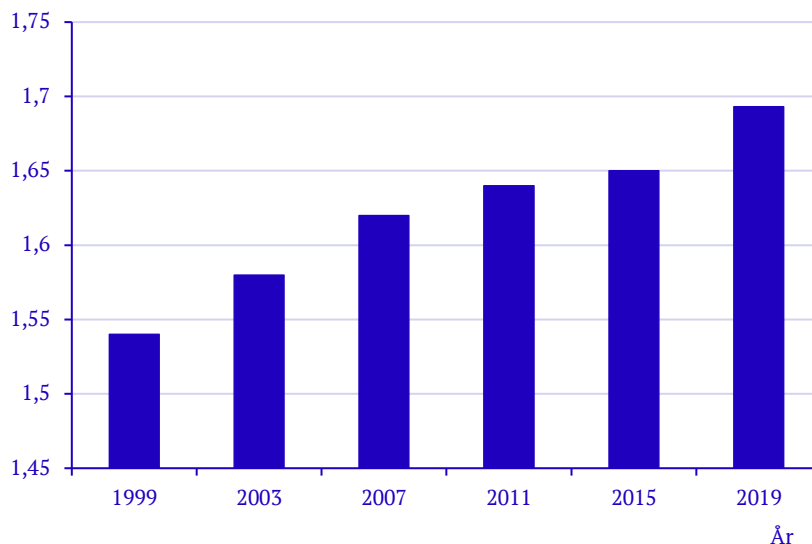
Uppdragskoncentration kan även studeras genom att använda det genomsnittliga antalet uppdrag som de förtroendevalda har. Det genomsnittliga antalet uppdrag per person har ökat från 1,54 år 1999 till 1,69 år 2019, se diagram 4.1. Det var en större ökning mellan 2015 och 2019, jämfört med ökningen mellan 2011 och 2015.

Diagram 4.1

Genomsnittligt antal uppdrag per förtroendevald i kommunerna, år 1999–2019

Graph 4.1 Average numbers of assignments per elected representative in municipalities. 1999–2019

Uppdrag per förtroendevald

Källor: Hagevi 1999; Undersökningen om förtroendevalda i kommuner och regioner (SCB) 2003, 2007, 2011, 2015 och 2019.

I tabell 4.2 redovisas de tio kommuner där det genomsnittliga antalet uppdrag per förtroendevald är högst respektive lägst. Generellt sett är uppdragskoncentrationen högre i små kommuner och lägre i större kommuner.

Tabell 4.2

De tio kommuner med högst respektive lägst genomsnittligt antal uppdrag per förtroendevald, år 2019

Table 4.2 The ten municipalities with highest and lowest average number of assignments per elected representative. 2019

Högst genomsnittligt antal uppdrag per förtroendevald		Lägst genomsnittligt antal uppdrag per förtroendevald	
Arjeplog	2,55	Malmö	1,31
Vaxholm	2,18	Göteborg	1,33
Laxå	2,18	Uppsala	1,35
Berg	2,16	Gävle	1,39
Lekeberg	2,14	Örebro	1,40
Vansbro	2,14	Ånge	1,45
Dorotea	2,13	Jönköping	1,45
Fagersta	2,13	Helsingborg	1,45
Arvidsjaur	2,11	Lund	1,46
Gagnef	2,11	Stockholm	1,46

Uppdragskoncentration i regionerna

Uppdragskoncentrationen har 2019 ökat i regionerna. I tabell 4.3 redovisas hur de förtroendevalda i regionerna fördelar sig efter antal uppdrag.

Tabell 4.3

Förtroendevalda i regionerna efter antal uppdrag, år 1999–2019. Procent

Table 4.3 Elected representatives in regions by number of assignments. 1999–2019. Percent

Antal uppdrag	2003	2007	2011	2015	2019
1 uppdrag	54	55	58	54	51
2 uppdrag	38	36	32	35	36
3 uppdrag	7	8	8	9	10
4 uppdrag eller fler	1	1	2	2	3
Totalt	100	100	100	100	100

Att uppdragskoncentrationen har ökat innebär att uppdragskoncentrationen mellan kommuner och regioner nästan är lika hög. År 2019 uppgår det genomsnittliga antalet uppdrag för regionpolitiker till 1,67. Det kan jämföras med 1,59 för 2015.

I tabell 4.4 redovisas det genomsnittliga antalet uppdrag per förtroendevald för respektive region. Av tabellen framgår att uppdragskoncentrationen är lägst i Gävleborg och högst i Kronoberg.

Tabell 4.4

Regioner med högst respektive lägst genomsnittligt antal uppdrag per förtroendevald, år 2019

Table 4.4 The ten municipalities with highest and lowest average number of assignments per elected representative. 2019

Högst genomsnittligt antal uppdrag per förtroendevald	Lägst genomsnittligt antal uppdrag per förtroendevald
Region Kronoberg	Region Gävleborg
Region Värmland	Region Dalarna
Region Halland	Region Örebro län
Region Jönköpings län	Västra Götalandsregionen
Region Västmanland	Region Västernorrland
Region Blekinge	Region Uppsala
Region Västerbotten	Region Östergötland
Region Jämtland Härjedalen	Region Kalmar län
Region Norrbotten	Region Stockholm
Region Sörmland	Region Skåne

Överlappning

Överlappning inom kommuner och regioner

Tidigare i kapitlet har redovisats att en stor andel av de förtroendevalda har fler än ett uppdrag.⁵ Andra studier har visat att de som framförallt överlappar varandra är uppdrag i fullmäktige och styrelse i både kommun och regioner. I en undersökning genomförd i början av 1990-talet finner Henry Bäck (Bäck 1993) att av kommunstyrelsens ledamöter var ungefär 90 procent fullmäktigledamöter. Liknande resultat har hittas i de fyra tidigare undersökningarna av förtroendevalda i kommuner och regioner och i 2019 års undersökning finns samma mönster. Av de som har uppdrag i kommunstyrelsen är det 91 procent som även har uppdrag i kommunfullmäktige, se tabell 4.5. Även andra typer av överlappningar förekommer. Sex av tio förtroendevalda med uppdrag i kommunfullmäktige har även uppdrag i någon av kommunens facknämnder. Jämfört med 2015 års undersökning har andelen ökat något.

Andelen förtroendevalda i regionerna med uppdrag i både fullmäktige och styrelse är ännu större än i kommunerna. Det är 98 procent av dem med uppdrag i regionstyrelsen som också har uppdrag i regionfullmäktige. Av dem med uppdrag i regionfullmäktige har 55 procent även uppdrag i någon facknämnd, vilket är en något högre nivå än 2015.

Tabell 4.5

Andel förtroendevalda med överlappande förtroendeuppdrag i kommuner och regioner, år 2003–2019. Procent

Table 4.5 Percentage of elected representatives with overlapping positions in municipalities and regions. 2003– 2019

	2003	2007	2011	2015	2019
Kommuner					
Andel av dem som har uppdrag i kommunstyrelse som även har uppdrag i kommunfullmäktige	91	92	92	92	91
Andel av dem som har uppdrag i kommunfullmäktige som även har uppdrag i någon facknämnd	60	60	60	57	60
Regioner					
Andel av dem som har uppdrag i regionstyrelse som även har uppdrag i regionfullmäktige	98	99	98	98	98
Andel av dem som har uppdrag i regionfullmäktige som även har uppdrag i någon facknämnd	48	45	45	49	55

⁵ Med uppdrag avses samtliga uppdrag, dvs. även ersättarposter.

Överlappning av förtroendeuppdrag i kommuner och regioner

Det finns även en relativt stor andel regionpolitiker som har uppdrag i kommunerna. År 2003 hade 60 procent av regionpolitikerna också kommunala uppdrag. Andelen steg något både 2007 och 2011. 2015 var det 64 procent av regionernas förtroendevalda som även har uppdrag i kommunerna och 2019 har det ökat ytterligare då 67 procent även hade uppdrag i kommunerna. I antal personer innebär det ungefär 3 040 politiker med förtroendeuppdrag på såväl kommunnivå som regionnivå. Sett från ett kommunperspektiv, så utgör dessa 3 040 personer drygt 8 procent av dem som har ett förtroendeuppdrag i kommunerna.

Vilka är de förtroendevalda?

Varför studera social representativitet?⁶

I det här kapitlet studeras den sociala representativiteten bland de förtroendevalda i kommuner och regioner. Varför är den sociala representativiteten bland de förtroendevalda av intresse? Ett flertal skilda argument har förts fram som skäl till varför det är viktigt att olika sociala grupper är väl representerade. Inom forskningen brukar ofta Helga Hernes (1987) tre argument för kvinnorepresentation lyftas fram:

- 1) Kvinnor bör vara representerade eftersom de är en resurs för beslutsfattandet då kvinnor har andra erfarenheter och egenskaper än män. Enligt detta argument bör kvinnor delta eftersom det kan förbättra beslutsfattandet.
- 2) Kvinnor bör vara representerade eftersom kvinnor har andra intressen än män, och dessa intressen blir inte tillgodosedda om de själva inte har möjlighet att delta.
- 3) Det är orättvist om kvinnor inte representeras bland de folkvalda (se även Phillips 1995).

Hernes lyfter alltså fram tre olika typer av argument för social representativitet: resursargument, intresseargument och rättviseargument. Dessa tre argument kan givetvis tillämpas på andra grupper än kvinnor. Man kan till exempel argumentera för att invandrade personer bör vara representerade för att de har värdefulla erfarenheter som kan bidra till att bättre beslut fattas, för att de har andra intressen eller för att de bör vara representerade på grund av rättviseskäl.

Vissa forskare har funnit stöd för att kvinnor gör andra politiska prioriteringar än män och att den könsmissiga representationen därmed har betydelse för den politik som förs (se exempelvis Besley & Case 2002). Helena Svaleryd (2007) har funnit liknande resultat när hon har studerat svenska kommuner. Hon finner att män och kvinnor prioriterar olika områden och att den sociala representativiteten därmed har en effekt på politiska beslut över hur resurserna fördelas.

Även andra argument för social representativitet har förts fram i debatten. Audun Offerdal (2003) argumenterar att det i en representativ demokrati är viktigt att alla väljare har effektiva och lika möjligheter att påverka sina representanter. Offerdal menar att möjligheten att påverka representanternas beslut beror på om väljarna är representerade av personer med samma bakgrund som de själva. Tanken är att det är

⁶ Avsnittet är i sin helhet hämtat från Persson och Öhrvall 2008.

lättare att framföra sina synpunkter och påverka de politiska besluten om representanterna har samma erfarenheter som väljaren själv. Även i detta avseende skulle det alltså vara viktigt med en hög social representativitet.

Det finns dock forskare som utifrån olika teoretiska utgångspunkter anser att social representativitet inte är av betydelse. Enligt Joseph Schumpeters (1942) demokratimodell består den enda nödvändiga kontakten mellan väljare och valda i att väljarna utkräver ansvar i efterhand genom politiska val. Enligt en sådan modell finns det inget egenvärde i att uppnå hög social representativitet, eftersom väljarna i valen har möjlighet att avsätta de styrande som de inte anser gör sitt jobb. Andra forskare hävdar att det är åsiktsöverensstämmelsen mellan väljare och valda och inte den sociala representativiteten som är av vikt. Utifrån det perspektivet är det av underordnad betydelse vilka som är förtroendevalda så länge deras åsikter avspeglar väljarnas. Vissa forskare har hävdat att den sociala representativiteten har betydelse för den åsiktsmässiga representativiteten, men i svenska studier har i huvudsak endast svaga samband uppmätts (se t.ex. Wohlgemuth 2006). Det bör dock i det här sammanhanget påpekas att det är komplicerat att mäta åsikter i sig och att mäta åsiktsöverensstämmelse mellan olika aktörer är än mer komplext.

Man kan också argumentera för att social representativitet är värdefullt även om de valda har samma åsikter som väljarna, eftersom det skänker legitimitet åt systemet. Legitimitet kan ses som ett yttersta värde som demokratiska system bör generera (Gilljam & Hermansson 2003). Utifrån detta resonemang finns det goda skäl till varför en studie av den sociala representativiteten bland de förtroendevalda i kommuner och regioner bör genomföras och varför resultaten av en sådan studie är av betydelse.

Den sociala representativiteten i kommunerna

I det här kapitlet redovisas uppgifter om den sociala representativiteten bland förtroendevalda med avseende på egenskaper som kön, ålder, civilstånd, barn, utländsk bakgrund, utbildning, inkomst och anställningssektor. I tabellerna redovisas gruppernas storlek i andel av förtroendevalda, och av befolkningen.⁷ Med befolkningen avses den folkbokförda befolkningen i åldrarna 18 år och äldre sista december 2018, vilket motsvarar den röstberättigade och därmed valbara befolkningen.⁸

⁷ I rapporten *Det nya seklets förtroendevalda* (Bäck & Öhrvall 2004), med resultat från 2003 års undersökning om förtroendevalda i kommuner och landsting, presenterades andelar som avsåg genomsnittliga andelar i de 290 kommunerna (respektive de 20 landstingen). Detta, tillsammans med att datamaterialet från 2003 års undersökning har reviderats, gör att resultat som här presenteras avviker något från vad som tidigare har redovisats.

⁸ Det bör nämnas att det i befolkningen över 18 år visserligen finns utländska medborgare som inte är röstberättigade, men de utgör en relativt sett liten grupp.

I tabellerna visas skillnaden i storlek mellan en viss gruppns andel bland de förtroendevalda och samma gruppns andel i befolkningen genom en framräknad differens i procentenheter. En negativ differens innebär att gruppen är underrepresenterad medan en positiv differens innebär att gruppen är överrepresenterad bland politikerna. Även skillnaden i gruppens andel bland förtroendevalda mellan 2011 och 2015 åskådliggörs i en skillnad i procentenheter. En negativ differens innebär att gruppens andel har minskat jämfört med 2011 års studie, medan en positiv differens innebär att gruppens andel har ökat. Andelarna i tabellerna presenteras i form av heltal, men differenserna är beräknade innan avrundning. I och med det kan det finnas en differens på 1 procentenhet även om andelen bland förtroendevalda och andelen i befolkningen avrundas till samma värde.

Kön och ålder

Tidigare forskning har visat att kvinnor, unga och de allra äldsta är underrepresenterade bland de kommunalt förtroendevalda (se t.ex. Svenska kommunförbundet 2000). Även 2019 års undersökning visar på att kvinnor är underrepresenterade bland de förtroendevalda. Trots att hälften av befolkningen 18 år och äldre är kvinnor är endast 43 procent av de förtroendevalda kvinnor. Det innebär att kvinnors andel bland förtroendevalda är 7 procentenheter lägre än motsvarande andel i befolkningen, vilket också framgår av tabellen i kolumnen "Förtroendevalda jämfört med befolkningen" i tabell 5.1. Det är samma könsfördelning som i 2015 års undersökning, vilket tabellens sista kolumn visar.

När det gäller åldersrepresentativiteten har gruppen 65 år och äldre stärkt sin ställning från 2015 års undersökning och är nu den åldersgrupp som är mest överrepresenterad bland män jämfört med befolkningen. Bland kvinnor och totalt sett är det åldersgruppen 50-64 år som är mest överrepresenterad. Den yngsta åldersgruppen är fortfarande underrepresenterad. Andelen unga bland de förtroendevalda har också minskat något jämfört med 2015.

Tabell 5.1

Förtroendevalda i kommunerna samt befolkningen (18 år–) efter kön och ålder, år 2019. Procent och skillnad i procentenheter

Table 5.1 Municipality elected representatives and the population (18 years and up) by sex and age. 2019. Percent and percent difference.

	Andel bland förtroende- valda	Andel i befolkningen	Differens i procentenheter	
			Förtroende- valda jämfört med befolkningen	År 2019 jämfört med år 2015
Kvinnor	43	50	-7	0
Män	57	50	7	0
Samtliga - ålder				
18-29 år	7	19	-12	-2
30-49 år	30	33	-3	-2
50-64 år	32	23	+9	-1
65 år +	31	25	+6	+4

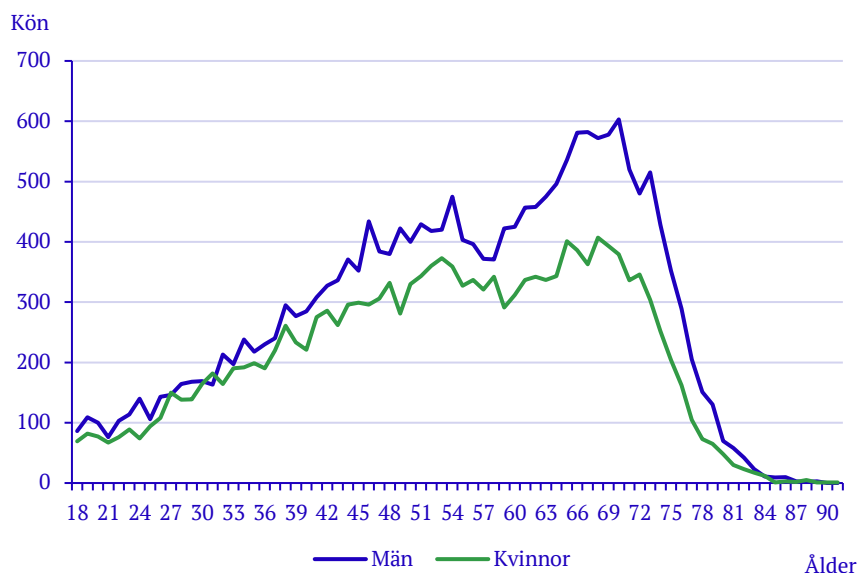
	Andel bland förtroende- valda	Andel i befolkningen	Differens i procentenheter	
			Förtroende- valda jämfört med befolkningen	År 2019 jämfört med år 2015
Kvinnor – ålder				
18-29 år	8	19	-11	-2
30-49 år	32	32	0	-3
50-64 år	33	23	+10	0
65 år -	28	27	+1	+4
Män – ålder				
18-29 år	7	20	-13	-1
30-49 år	29	33	-5	-1
50-64 år	31	23	+8	-1
65 år -	33	23	+10	+4

I diagram 5.1 nedan åskådliggörs köns- och åldersfördelningen bland de förtroendevalda. Totalt sett är flest förtroendevalda 65 till 70 år, denna grupp utgör drygt 16 procent av alla förtroendevalda i kommunerna 2019. Av diagrammet kan man även utläsa att det är fler män än kvinnor bland de förtroendevalda i nästan alla åldrar. Könsfördelningen är jämnare bland yngre politiker jämfört med äldre. Bland dem under 65 år uppgår andelen kvinnor till 44-45 procent jämfört med 39 procent bland dem 65 år och äldre.

Diagram 5.1

Antal förtroendevalda i kommunen efter kön och ålder, år 2019

Graph 5.1 Number of elected representatives in the municipalities by sex and age. 2019

Civilstånd och barn

Gifta är överrepresenterade bland de förtroendevalda. Av de förtroendevalda är 56 procent gifta, vilket kan jämföras med 42 procent i befolkningen, se tabell 5.2. En förklaring kan vara att åldersstrukturen bland

de förtroendevalda skiljer sig från den i befolkningen. Skillnaden mellan de förtroendevalda och befolkningen har minskat något sedan 2015.

Tabell 5.2

Förtroendevalda i kommunerna samt befolkningen (18 år–) efter civilstånd och barn, år 2015. Procent och skillnad i procentenheter

Table 5.2 Municipality elected representatives and the population (18 years and up) by civil status and children. 2015. Percent and percent difference

	Andel bland förtroende- valda	Andel i befolkningen	Differens i procentenheter	
			Förtroende- valda jämfört med befolkningen	År 2019 jämfört med år 2015
Civilstånd – Gift	56	42	+14	-1
Kvinnor	52	42	+11	0
Män	59	42	+17	-1
Har barn under 6 år	10	13	-3	-1
Kvinnor	10	13	-3	-1
Män	10	13	-3	-1
Har barn under 18 år	29	28	+1	+1
Kvinnor	29	29	+1	0
Män	29	28	+1	+1

Kommentar: Gift avser gift samt registrerad partner. Med barn avses här barn enligt Registret över totalbefolkningen (RTB) per 31 december 2018. Det innebär att alla barn räknas med oavsett om de bor med föräldern eller inte. Omvänt så räknas inte barn som har annan förälder enligt registret med även om barnet skulle bo hos personen ifråga.

En redovisning av förtroendevalda och befolkningen med barn visar att andelen föräldrar med barn under 6 år är 3 procentenheter mindre bland kommunpolitiker jämfört med befolkningen. Andelen kommunpolitiker som har barn under 18 år är tvärt om 1 procentenhet högre bland politikerna än i befolkningen. Föräldrar är sålunda inte underrepresenterade bland de förtroendevalda.

Inrikes och utrikes födda

Utrikes födda är underrepresenterade bland de förtroendevalda i kommunerna år 2019, se tabell 5.3. Gruppen med födelseland utanför Sverige utgör ungefär 10 procent av de förtroendevalda i kommunerna jämfört med 21 procent i befolkningen. Denna underrepresentativitet har tidigare forskning också visat (se t.ex. Svenska kommunförbundet 2000). Jämfört med 2015 har andelen utrikes födda bland de förtroendevalda ökat något, främst bland kvinnor.

Tabell 5.3

Förtroendevalda i kommunerna samt befolkningen (18 år–) efter utländsk/ svensk bakgrund och födelseland, år 2015. Procent och skillnad i procentenheter

Table 5.3 Municipality elected representatives and the population (18 years and up by foreign/Swedish background. 2015. Percent and percent difference

	Andel bland förtroende- valda	Andel i befolkningen	Differens i procentenheter	
			Förtroende- valda jämfört med befolkningen	År 2019 jämfört med år 2015
Samtliga				
Inrikes födda	90	79	+12	-1
Utrikes födda	10	21	-12	+1
Kvinnor				
Inrikes födda	89	79	+11	-1
Utrikes födda	11	21	-11	+1
Män				
Inrikes födda	91	79	+12	0
Utrikes födda	9	21	-12	0

Det har tidigare kunnat konstateras att kvinnor är underrepresenterade bland förtroendevalda i kommunerna. Eftersom både kvinnor och utrikes födda är underrepresenterade skulle man kunna anta att gruppen utrikes födda kvinnor skulle vara underrepresenterade i högre grad än utrikes födda män. Detta är dock inte fallet, vilket framgår av tabell 5.3.

Utbildningsnivå

Ser man till socioekonomiska egenskaper som utbildning och inkomst har tidigare forskning visat att personer med lägre utbildningsnivå och med lägre inkomster är underrepresenterade i gruppen förtroendevalda (se Svenska kommunförbundet 2000).

Liksom tidigare framkommer detta mönster tydligt i 2019 års undersökning. Bland de förtroendevalda i kommunerna är personer med förgymnasial och gymnasial utbildning underrepresenterade, medan personer med högskoleutbildning är överrepresenterade. Bland kommunpolitikerna har 54 procent eftergymnasial utbildning, jämfört med 39 procent av befolkningen.

En högre andel kvinnor än män har eftergymnasial utbildning i såväl befolkningen som bland de förtroendevalda. Bland politikerna är skillnaden 11 procentenheter mellan könen. I befolkningen är den något lägre.

Tabell 5.4**Förtroendevalda i kommunerna samt befolkningen (18–74 år) efter utbildningsnivå, år 2019. Procent och skillnad i procentenheter**

Table 5.4 Municipality elected representatives and the population (aged 18–74) by educational level. 2019. Percent and percent difference

Utbildningsnivå	Andel bland förtroende- valda	Andel i befolkningen	Differens i procentenheter	
			Förtroende- valda jämfört med befolkningen	År 2019 jämfört med år 2015
Samtliga				
Förgymnasial	7	15	-8	-1
Gymnasial	39	45	-6	-1
Eftergymnasial	54	39	+15	+2
Kvinnor				
Förgymnasial	5	13	-9	-1
Gymnasial	35	42	-7	-1
Eftergymnasial	60	44	+16	+3
Män				
Förgymnasial	9	17	-8	-2
Gymnasial	42	48	-6	0
Eftergymnasial	49	35	+15	+1

Inkomst

2019 års undersökning visar samma mönster som tidigare undersökningar. Låginkomsttagare är underrepresenterade och höginkomsttagare är överrepresenterade bland de förtroendevalda. Av de förtroendevalda tillhör 37 procent den högsta inkomstklassen (inkomstklassen 81–100 procent i tabell 5.5). Motsvarande andel i befolkningen är 20 procent. Kvinnor har lägre inkomster både bland förtroendevalda och i befolkningen. Jämfört med 2015 märks en ökning av överrepresentationen av dem med de högsta inkomsterna.

Tabell 5.5**Förtroendevalda i kommunerna samt befolkningen (18 år–) efter inkomstnivå, år 2019. Procent och skillnad i procentenheter**

Table 5.5 Municipality elected representatives and the population (18 years and up) by income level. 2019. Percent and percent difference

Inkomstnivå	Andel bland förtroende- valda	Andel i befolkningen	Differens i procentenheter	
			Förtroende- valda jämfört med befolkningen	År 2019 jämfört med år 2015
Samtliga				
0–20%	8	20	-12	-2
21–40%	11	20	-9	1
41–60%	18	20	-2	-1
61–80%	25	20	+5	-1
81–100%	37	20	+17	+3
Kvinnor				
0–20%	9	25	-15	-2
21–40%	14	23	-9	0

Inkomstnivå	Andel bland förtroende- valda	Andel i befolkningen	Differens i procentenheter	
			Förtroende- valda jämfört med befolkningen	År 2019 jämfört med år 2015
41–60%	20	21	-1	-1
61–80%	26	18	+8	-2
81–100%	31	13	+17	+5
Män				
0–20%	7	15	-9	-2
21–40%	10	17	-7	1
41–60%	17	19	-2	0
61–80%	24	22	2	-1
81–100%	42	27	+16	+2

Kommentar: Inkomstklasserna är baserade på percentiler och redovisas i följande grupper: 0–20, 21–40, 41–60, 61–80, 81–100. De är beräknade utifrån hela Sveriges befolkning 18 år och äldre. De personer som saknat deklarerad inkomst eller av andra skäl inte deklarerat någon inkomst redovisas ej. Exempelvis innebär detta att de personer som redovisas i inkomstklassen 0–20 tillhör de 20 procent av befolkningen 18 år och äldre som har lägst inkomster. Uppgifter rörande 2019 års undersökning avser inkomster år 2017 enligt 2018 års taxering.

Inkomstklasserna bygger på en indelning av befolkningen över 18 år i fem lika stora delar efter deras inkomster. Det innebär att i den första inkomstklassen återfinns de 20 procent av befolkningen som har de lägsta inkomsterna, och så vidare. Om de förtroendevaldas inkomster perfekt skulle återspegla befolkningens skulle därmed 20 procent av de förtroendevalda återfinnas i respektive inkomstklass. Då andelen förtroendevalda som tillhör en viss inkomstklass överstiger 20 procent innebär det att den inkomstklassen är överrepresenterad. I tabell 5.5 redovisas hur stor andel av de förtroendevalda som tillhör olika inkomstklasser.

Anställningssektor

Det är en hel del av de kommunalt förtroendevalda som har kommunen som arbetsgivare. Av kommunpolitikerna är 44 procent kommunalt anställda, vilket kan jämföras med 18 procent av befolkningen. Liksom i befolkningen är andelen kommunalt anställda högre bland kvinnor än män bland de förtroendevalda. Men överrepresentationen är större bland männen. Den privata sektorn är kraftigt underrepresenterad bland de förtroendevalda. I befolkningen är 67 procent anställda inom privat sektor mot 40 procent bland de förtroendevalda. Även här finns stora skillnader mellan könen. Jämfört med 2015 har de förtroendevalda som är anställda i kommunen ökat, medan de i privat sektor har minskat.

Tabell 5.6

Förtroendevalda i kommunerna samt befolkningen (18–64 år) efter anställningssektor, år 2019. Procent och skillnad i procentenheter

Table 5.6 Municipality elected representatives and the population (18-64 years of age) by employment sector. 2019. Percent and percent difference

Anställningssektor	Andel bland förtroende- valda	Andel i befolkningen	Differens i procentenheter	
			Förtroende- valda jämfört med befolkningen	År 2019 jämfört med år 2015
Samtliga				
Statlig	8	8	0	-1
Kommun	44	18	+26	+5
Regioner	5	5	-1	+1
Kommunalt ägt företag eller org.	3	2	+1	0
Privat	40	67	-27	-5
Kvinnor				
Statlig	8	8	0	0
Kommun	52	29	23	+5
Regioner	6	9	-3	0
Kommunalt ägt företag eller org.	2	2	0	0
Privat	32	53	-21	-4
Män				
Statlig	8	8	0	-1
Kommun	38	8	+30	+5
Regioner	3	2	+1	0
Kommunalt ägt företag eller org.	4	2	+2	+1
Privat	47	80	-34	-5

Kommentar: Kommunala företag och organisationer kan ägas av både kommuner och regioner.

Överlapp av kommunalt förtroendevalda över mandatperioder

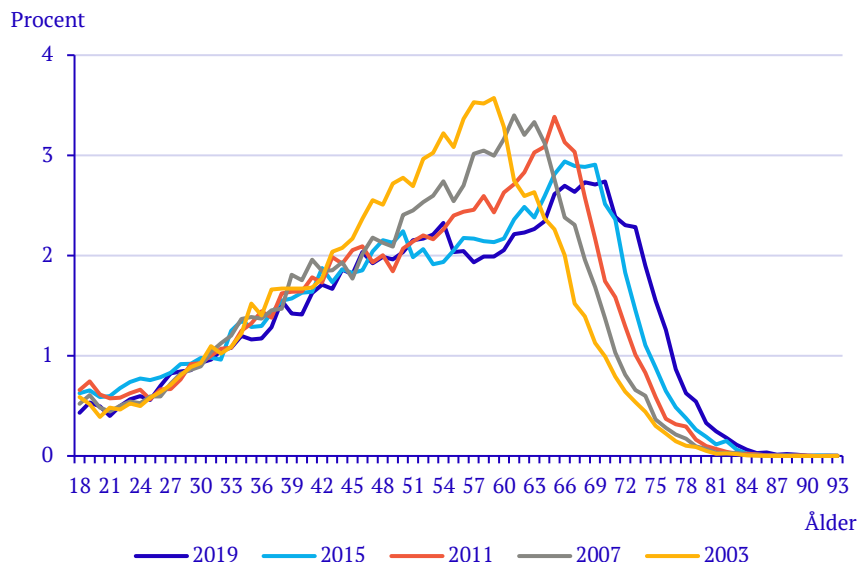
Det är även intressant att studera hur stor omsättningen är bland de förtroendevalda mellan två mandatperioder. Nära sex av tio, 56 procent av de förtroendevalda i 2019 års undersökning var även förtroendevalda år 2015. Ytterligare en mandatperiod bakåt, 2011, var det 39 procent av de som då var förtroendevalda som även är det 2019.

Av de som var förtroendevalda 2015 är det 54 procent som är kvar i kommunerna 2019. Redovisas denna grupp efter kön och ålder kan man endast se små skillnader mellan män och kvinnor. Men sett till ålder skiljer det sig en del. Bland de förtroendevalda som var 18–29 år 2015 är det 37 procent som även är förtroendevalda 2019. Störst andel som är kvar i kommunpolitiken är de som var 50–64 år 2019. Av dem är 62 procent fortfarande förtroendevalda i kommunerna. Bland de som var mellan 30–49 år respektive 65 år och äldre är det omkring hälften som är kvar 2019.

Diagram 5.2

Förtroendevalda i kommunerna efter ålder år 2003, 2007, 2011, 2015 och 2019. Åldersfördelning i procent

Graph 5.2 Elected representatives in municipalities in 2003, 2007, 2011, 2015 and 2019 by age. Percent

I diagram 5.2 ovan åskådliggörs åldersstrukturen bland de förtroendevalda år 2003, 2007, 2011, 2015 och 2019. Åldersfördelningen är relativt lik de första tre undersökningarna, skillnaden är att kurvan förskjuts framåt och att ålderpuckeln bland kommunpolitikerna är allt spetsigare. I och med 2015 och 2019 års undersökning har den spetsigaste delen, den som representerar den ålder som är allra vanligast förekommande bland de förtroendevalda istället trubbats av något. Det är även en växande andel 70-åringar bland kommunpolitikerna. Andelen förtroendevalda upp till 45-årsåldern är relativt lik i de fem undersökningarna.

Variationer mellan kommuner

Som framgick tidigare i detta kapitel finns stora skillnader mellan olika grupper med avseende på hur väl de är representerade bland de förtroendevalda i kommunerna. I det här avsnittet kommer olika gruppers representation bland de förtroendevalda i olika kommuner sättas i förhållande till kommunens befolkning.

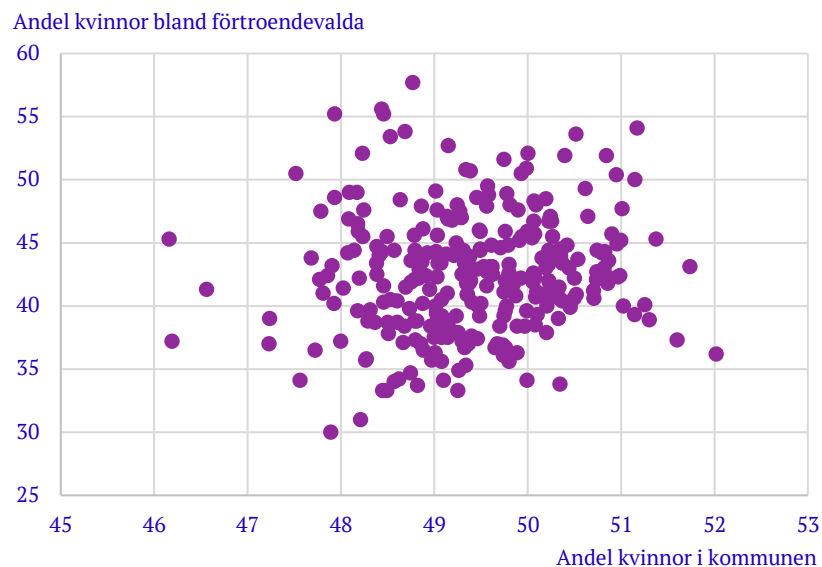
Kön

Andelen kvinnor bland de förtroendevalda uppgår till 43 procent. En könsfördelning där både andelen kvinnor och andelen män ligger mellan 40 och 60 procent brukar ofta betraktas som jämn. Med den måttstocken är könsfördelningen bland de förtroendevalda totalt sett jämn i kommunerna. Men kvinnorepresentativiteten varierar dock mellan enskilda kommuner. I 85 av landets 290 kommuner är andelen förtroendevalda kvinnor lägre än 40 procent. Det är en ökning i antal kommuner från 2015 med 24 stycken. Inte i någon kommun är andelen kvinnor högre än 60 procent.

Diagram 5.3

Andel kvinnor bland förtroendevalda i kommunen och andel kvinnor i kommunen, år 2019. Procent

Graph 5.3 Percentage of women among elected representatives in municipalities and percentage of women in municipality. 2019. Percent

Av diagram 5.3 framgår att det inte finns någon tydlig samvariation mellan andelen kvinnor i befolkningen och andelen kvinnor bland de förtroendevalda. I 19 kommuner är andelen förtroendevalda kvinnor över 50 procent. Det är något fler än 2015. Lekeberg har den högsta andelen kvinnor bland de förtroendevalda med 58 procent. I Gnosjö kommun är kvinnorna minst representerade med 30 procent. Se tabell 5.7 för de kommuner som har högst respektive lägst andel kvinnliga förtroendevalda.

Tabell 5.7

Kommuner med högst respektive lägst andel kvinnor bland förtroendevalda, år 2019. Procent

Table 5.7 Municipalities with the highest and lowest percentage of women who are elected representatives. 2019. Percent

Högst andel kvinnor bland förtroendevalda	Andel kvinnor	Lägst andel kvinnor förtroendevalda	Andel kvinnor
Lekeberg	58	Gnosjö	30
Skinnskatteberg	56	Lessebo	31
Jokkmokk	55	Sävsjö	33
Vilhelmina	55	Örkelljunga	33
Nacka	54	Bjuv	33
Hofors	54	Bromölla	33
Gotland	54	Trelleborg	34
Laxå	53	Vara	34
Kungsör	53	Kinda	34
Haparanda	52	Uppvidinge	34

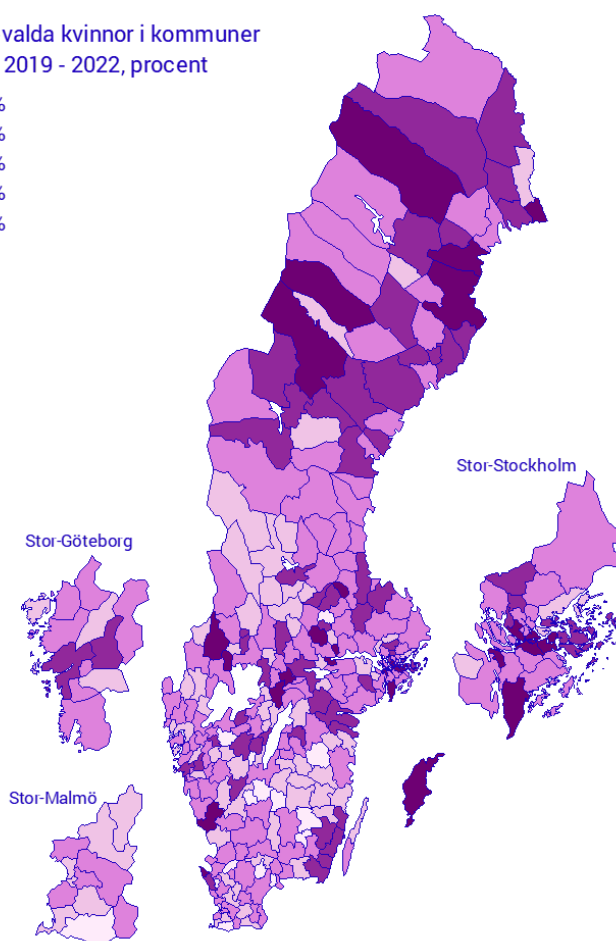
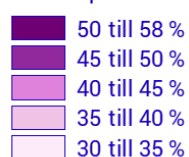
I kartan nedan ser man att det är stor variationen av andelen kvinnor bland de förtroendevalda mellan kommuner men att det inte finns några tydliga regionala mönster. Skillnaderna kan vara stora mellan intilliggande kommuner.

Karta 5.1

Andel kvinnor bland förtroendevalda per kommun, år 2019

Percentage of women among elected representatives by municipality. 2019

Andel förtroendevalda kvinnor i kommuner
Mandatperioden 2019 - 2022, procent

Ålder

Även olika åldersgruppers representativitet varierar kraftigt mellan kommunerna. Fyra kommuner har inte någon förtroendevald under 30 år. Sett till skillnaden i andel bland förtroendevalda och i befolkningen är de unga som mest underrepresenterade i Svalöv där skillnaden är drygt 18 procentenheter – 18 procent är under 30 år i befolkningen jämfört med 0 procent bland kommunpolitikerna.

När det gäller andelen förtroendevalda i åldrarna 65 år och äldre är differensen i förhållande till andelen i befolkningen störst i

Ljusnarsberg. Där utgör de äldre 36 procent av befolkningen men knappt 19 procent av de förtroendevalda.

Bortsett från relationen till andelen i befolkningen i respektive kommun finns störst andel unga kommunpolitiker i Lund. Störst andel äldre politiker finns i Boxholm.

Tabell 5.8

Kommuner med högst andel unga (18-29 år) och äldre (65+ år) förtroendevalda, år 2019. Procent

Table 5.8 Municipalities with the highest percentage of young (18-29 years old) and old (65 years old or older) elected representatives. 2019. Percent

Högst andel unga förtroendevalda	Andel	Högst andel äldre förtroendevalda	Andel
Lund	18	Boxholm	52
Järfälla	18	Simrishamn	49
Stockholm	16	Laxå	48
Uppsala	16	Båstad	47
Karlstad	16	Vaxholm	47
Nacka	15	Hallstahammar	47
Växjö	15	Sotenäs	46
Umeå	15	Salem	45
Sundbyberg	15	Kungsör	45
Helsingborg	14	Eda	45

Utrikes födda

Bland samtliga kommunpolitiker är andelen utrikes födda 10 procent. Det är en liten ökning sen 2015. Motsvarande andel i befolkningen är 21 procent. Sett till enskilda kommuner har Järfälla störst andel utrikes födda bland de förtroendevalda, 23 procent. Störst differens mellan andelen utrikes födda bland de förtroendevalda och andelen i befolkningen finns i Haparanda. Där uppgår differensen till 29 procentenheter.

Det finns även en kommun där andelen utrikes födda är större bland politikerna än i befolkningen och det är Eslöv, där andelen utrikes födda bland de förtroendevalda är 22 procent mot 21 procent i befolkningen.

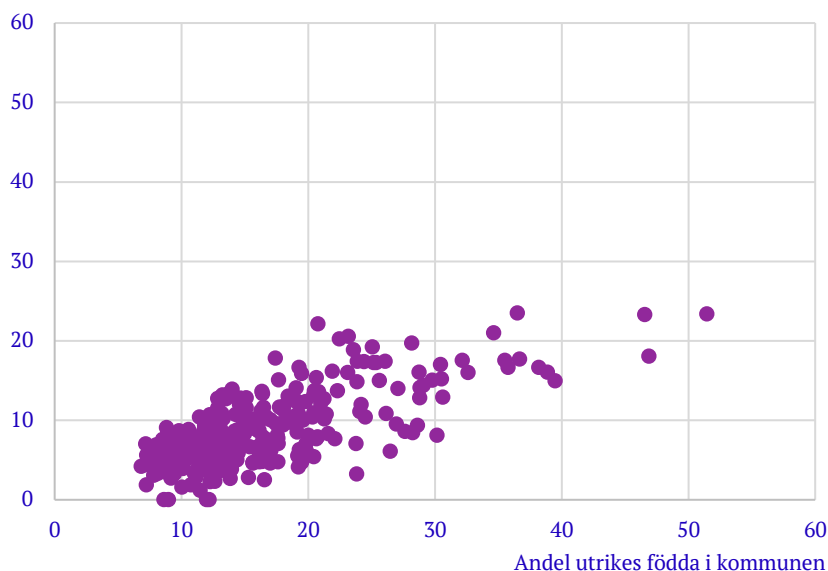
När representativiteten bland utrikes födda studeras bör man tänka på att det i vissa kommuner finns en mycket liten andel utrikes födda i befolkningen. Då kan några få personer avgöra om gruppen är under- eller överrepresenterad. I diagram 5.4 illustreras hur andelen utrikes födda bland de förtroendevalda förhåller sig till motsvarande andel i befolkningen för respektive kommun. Som framgår av diagrammet finns en samvariation mellan andelen utrikes födda i befolkningen och andelen utrikes födda bland de förtroendevalda.

Diagram 5.4

Andel utrikes födda bland förtroendevalda i kommunen och andel utrikes födda i kommunen, år 2019

Graph 5.4 Percentage of foreign born among elected representatives in municipalities and percentage of foreign born in municipality. 2019

Andel utrikes födda bland förtroendevalda

Den sociala representativiteten i regionerna

Kvinnor utgör en större andel av de förtroendevalda i regionerna jämfört med i kommunerna. Kvinnor utgör 48 procent av de förtroendevalda i regionerna mot 43 procent av de förtroendevalda kommunerna. Även i de fyra tidigare undersökningarna var andelen kvinnor bland regionernas politiker 48 procent.

I övrigt återges liknande mönster vad gäller den sociala representativiteten i regionerna som den i kommunerna. Unga är underrepresenterade bland de förtroendevalda i regionerna precis som bland kommunpolitikerna. Åldersgruppen 50–64 år är i högre grad överrepresenterad i regionerna än i kommunerna. Men i förhållande till år 2015 har andelen politiker i åldersgruppen 50–64 år minskat.

Tabell 5.9

Förtroendevalda i regionerna samt befolkningen (18 år–) efter kön och ålder, år 2019. Procent och skillnad i procentenheter

Table 5.9 Elected representatives in regions and the population (18 years and up) by sex and age. 2019. Percent and percent difference.

	Andel bland förtroende- valda	Andel i befolkningen	Differens i procentenheter	
			Förtroende- valda jämfört med befolkningen	År 2019 jämfört med år 2015
Kvinnor	48	50	-2	0
Män	52	50	+2	0
Samtliga - ålder				
18-29 år	8	19	-12	-1
30-49 år	33	33	0	0

	Andel bland förtroende- valda	Andel i befolkningen	Differens i procentenheter	
			Förtroende- valda jämfört med befolkningen	År 2019 jämfört med år 2015
50-64 år	34	23	+11	-3
65 år +	25	25	0	+4
Kvinnor – ålder				
18-29 år	6	19	-12	-1
30-49 år	33	32	+1	-2
50-64 år	36	23	+13	-2
65 år -	24	27	-3	+5
Män – ålder				
18-29 år	9	20	-11	0
30-49 år	32	33	-1	+1
50-64 år	33	23	+9	-4
65 år -	26	23	+3	+3

Utrikes födda är underrepresenterade även i regionerna. De utgör 9 procent av de förtroendevalda i regionerna vilket kan jämföras med 10 procent i kommunerna. Det är på oförändrad nivå jämfört med 2015.

Tabell 5.10

Förtroendevalda i regionerna samt befolkningen (18 år–) efter födelseland, år 2019.

Procent och skillnad i procentenheter

Table 5.10 Elected representatives in regions and the population (18 years and up) by country of birth. 2019. Percent and percent difference

	Andel bland förtroende- valda	Andel i befolkningen	Differens i procentenheter	
			Förtroende- valda jämfört med befolkningen	År 2019 jämfört med år 2015
Samtliga				
Inrikes födda	91	79	12	0
Utrikes födda	9	21	-12	0
Kvinnor				
Inrikes födda	92	79	13	0
Utrikes födda	8	21	-13	0
Män				
Inrikes födda	90	78	12	0
Utrikes födda	10	22	-12	0

Personer med eftergymnasial utbildning är i högre grad överrepresenterade bland regionpolitiker än bland kommunalpolitiker. Andelen med eftergymnasial utbildning bland förtroendevalda i regionerna är 63 procent att jämföra med 54 procent i kommunerna och 40 procent i befolkningen. Andelen i befolkningen med eftergymnasial utbildning har precis som bland regionpolitiker ökat något sedan 2015.

Tabell 5.11

Förtroendevalda i regionerna samt befolkningen (18–74 år) efter utbildningsnivå, år 2019. Procent och skillnad i procentenheter

Table 5.12 Elected representatives in regions and the population (18–74 years of age) by educational level. 2019. Percent and percent difference

Utbildningsnivå	Andel bland förtroende- valda	Andel i befolkningen	Differens i procentenheter	
			Förtroende- valda jämfört med befolkningen	År 2019 jämfört med år 2015
Samtliga				
Förgymnasial	4	15	-11	-1
Gymnasial	33	45	-12	0
Eftergymnasial	63	40	+24	+1
Kvinnor				
Förgymnasial	3	13	-11	-1
Gymnasial	30	42	-12	0
Eftergymnasial	68	44	+23	+1
Män				
Förgymnasial	5	17	-12	-1
Gymnasial	36	48	-12	+1
Eftergymnasial	59	35	+24	0

Bland regionpolitiker är höginkomsttagare i högre grad överrepresenterade än bland kommunpolitikerna. Drygt hälften av de förtroendevalda i regionerna ingår i den högsta inkomstklassen jämfört med drygt en tredjedel av de förtroendevalda i kommunerna. I befolkningen i sin helhet befinner sig en femtedel, eller 20 procent, i denna inkomstklass.⁹

Tabell 5.12

Förtroendevalda i regionerna samt befolkningen (18 år–) efter inkomstnivå, år 2019. Procent och skillnad i procentenheter

Table 5.12 Elected representatives in regions and the population (18 years and up) by income level. 2019. Percent and percent difference

Inkomstnivå	Andel bland förtroende- valda	Andel i befolkningen	Differens i procentenheter	
			Förtroende- valda jämfört med befolkningen	År 2019 jämfört med år 2015
Samtliga				
0–20%	5	20	-15	-2
21–40%	6	20	-14	0
41–60%	13	20	-7	-1
61–80%	23	20	3	0
81–100%	53	20	33	4
Kvinnor				

⁹ För mer information kring hur inkomstklasserna beräknats, se tabell 5.13.

Inkomstnivå	Andel bland förtroende- valda	Andel i befolkningen	Differens i procentenheter	
			Förtroende- valda jämfört med befolkningen	År 2019 jämfört med år 2015
0–20%	5	25	-19	-3
21–40%	8	23	-15	0
41–60%	14	21	-7	-2
61–80%	25	18	7	-1
81–100%	47	13	34	6
Män				
0–20%	5	15	-10	-2
21–40%	5	17	-12	-1
41–60%	11	19	-8	0
61–80%	21	22	-2	0
81–100%	58	27	31	2

Kommentar: Inkomstklasserna är baserade på percentiler och redovisas i följande grupper: 0–20, 21–40, 41–60, 61–80, 81–100. De är beräknade utifrån hela Sveriges befolkning 18 år och äldre. De personer som saknat deklarerad inkomst eller av andra skäl inte deklarerat någon inkomst redovisas ej. Uppgifter rörande 2019 års undersökning avser inkomster år 2017 enligt 2018 års taxering.

Tabell 5.13

Förtroendevalda i regionerna samt befolkningen (18–65 år) efter anställningssektor, år 2019. Procent och skillnad i procentenheter

Table 5.13 Elected representatives in regions and the population (18–65) by employment sector. 2019. Percent and percent difference

Anställningssektor	Andel bland förtroende- valda	Andel i befolkningen	Differens i procentenheter	
			Förtroende- valda jämfört med befolkningen	År 2019 jämfört med år 2015
Samtliga				
Statlig	7	8	-1	-1
Kommun	38	18	+20	+2
Regioner	25	5	+19	+4
Kommunalt ägt företag eller org.	3	2	+1	0
Privat	28	67	-39	-5
Kvinnor				
Statlig	7	8	-1	0
Kommun	42	29	+13	+2
Regioner	27	9	+18	+4
Kommunalt ägt företag eller org.	2	2	0	0
Privat	22	53	-30	-6
Män				
Statlig	7	8	-1	-1
Kommun	34	8	+26	+3
Regioner	23	2	+20	+3
Kommunalt ägt företag eller org.	4	2	+2	0
Privat	33	80	-47	-4

Kommentar: Kommunala företag och organisationer kan ägas av både kommuner och regioner.

Bland de förtroendevalda i regionerna är både kommun- och regionanställda klart överrepresenterade. Det skiljer sig mot i kommunerna där bara de kommunanställda är överrepresenterade.

Variationer mellan regionerna

Precis som i kommunerna finns för regionerna stora skillnader mellan olika grupper med avseende på hur väl de är representerade bland de förtroendevalda. Variationer finns även mellan de olika regionerna.

Bland samtliga förtroendevalda på regionnivå är andelen kvinnor 48 procent. Det varierar från 45 procent i Region Örebro län till 53 procent i Region Halland. Förutom i Region Halland är det ytterligare tre regioner där andelen kvinnor bland de förtroendevalda är 50 procent eller mer. Det är i regionerna i Östergötland, Värmland och Norrbotten.

Andelen 18-29-åriga förtroendevalda i regionerna varierar mellan 3 procent i Region Jönköpings län och 13 procent i Region Stockholm. För samtliga regioner gäller att åldersgruppen 18–29 år är underrepresenterad bland de förtroendevalda med mellan 7 och 16 procentenheter.

Redovisningen efter regioner visar att andelen utrikes födda bland regionpolitikerna varierar från 4 procent i Region Värmland till 16 procent i Region Stockholm och Västmanland. I förhållande till andelen av befolkningen är utrikes födda som mest underrepresenterade i Region Skåne, med en skillnad på 17 procentenheter mellan andel förtroendevalda och befolkning.

Hur representativa är partierna?¹⁰

Tidigare forskning har funnit att svenska väljares val av parti följer ett visst socialt mönster. Den klassröstning som under lång tid har dominerat svensk politik har bland annat betytt att Socialdemokraterna har sin väljarbas i arbetarklassen medan högre tjänstemän har röstat borgerligt (se t.ex. Holmberg & Oscarsson 2004). En trend bland svenska väljare på senare tid är en allt mer ökad rörlighet mellan partierna. De vanligaste partibyttena sker inom de politiska blocken. Men den största strömmen av väljare i 2014 års val gick från Moderaterna till Sverigedemokraterna (Oscarsson 2016).

Trots ökad rörlighet bland partiernas väljare finns det fortfarande en betydande variation i representativiteten bland de förtroendevalda mellan partier vilken är intressant att studera. I tabellerna 5.14–5.18 presenteras fördelningen efter kön, ålder, födelseland, utbildningsnivå och inkomstnivå bland de förtroendevalda i olika partier och dessa gruppers andel i befolkningen.

¹⁰ Avsnittet är hämtat från Persson och Öhrvall 2008.

Det är emellertid inte självklart hur social representativitet ska studeras för enskilda partier. Peder Nielsen (Nielsen 2001) framhåller tre möjliga måttstockar för partierna: *partiets medlemmar*, *partiets väljare* och *hela valmanskåren*. Den första måttstocken ger mindre underrepresentationen än de båda andra två måttstockarna ger. I takt med sjunkande medlemsantal för partierna kan det dock vara svårare att motivera att de ska utgöra en måttstock för representativitet. Det skulle kunna vara motiverat att använda partiets väljare som jämförelsegrupp eftersom det är väljarna som röstat fram partiets företrädare. Den måttstocken blir emellertid problematisk om partiet vill nå ut till nya väljargrupper. Det finns därför skäl för att göra jämförelser med befolkningen i stort, vilket görs i det här kapitlet. Det bör dock betonas att det inte är en självklar måttstock och att den kan vara mer lämplig i vissa fall än andra. Frågan ställs på sin spets vid funderingar över huruvida representativiteten är problematisk i ett pensionärsparti med låg andel unga förtroendevalda. I de flesta fall är dock jämförelser med befolkningen naturliga, vilket kommer att göras i följande avsnitt.

Partiernas representativitet i kommunerna

I samtliga rikspartier¹¹, med undantag för Sverigedemokraterna och Moderaterna, är könsfördelningen bland de förtroendevalda totalt sett jämn. Detta utifrån definitionen om att en könsfördelning där både andelen kvinnor och andelen män ligger mellan 40 och 60 procent kan betraktas som jämn.

Tabell 5.14

Förtroendevalda i kommunerna samt befolkningen (18 år–) efter parti och kön, år 2003–2019. Procent

Table 5.14 Municipality elected representatives and the population (18 years and up) by party and sex. 2003-2019. Percent

Parti	2003		2007		2011		2015		2019	
	kv.	män	kv.	män	kv.	män	kv.	män	kv.	män
M	35	65	36	64	38	62	40	60	39	61
C	39	61	41	59	42	58	44	56	45	55
L	40	60	41	59	42	59	42	58	43	57
KD	39	61	40	60	40	60	40	60	41	59
MP	48	52	48	52	49	51	50	50	49	51
S	43	57	45	55	46	54	47	53	47	53
V	46	54	46	54	47	53	49	51	50	50
SD	..	..	20	80	21	79	25	75	29	71
Övr	34	66	36	64	37	63	39	61	39	61
Totalt	41	59	42	58	43	57	43	57	43	57
Andel i befolkningen	51	49	51	49	51	49	50	50	50	50

Kommentar: 2003 ingick Sverigedemokraterna i gruppen övriga partier.

¹¹ Med rikspartier avses här de åtta riksdagspartierna (M, C, L, KD, MP, S, V och SD).

Lägst andel kvinnor återfinns inom Sverigedemokraterna, 29 procent av partiets förtroendevalda är kvinnor. Kvinnor är högst representerade i Vänsterpartiet som har lika många kvinnor som män bland sina förtroendevalda. Det bör dock påpekas att de här förhållandena avser förtroendevalda i alla landets kommuner sammantaget. Situationen kan skilja sig åt mellan olika kommuner.

I samtliga partier är unga underrepresenterade samtidigt som åldersgruppen 50–64 år är överrepresenterad, dock i olika stor utsträckning. Andelen unga är som lägst bland Centerpartiets och Liberalernas förtroendevalda och som högst bland Moderaternas förtroendevalda.

Tabell 5.15

Förtroendevalda i kommunerna samt befolkningen (18 år–) efter parti och ålder, år 2019. Procent

Table 5.15 Municipality elected representatives and the population (18 years and up) by party and age. 2019. Percent

Ålder	M	C	L	KD	MP	S	V	SD	Övr	Andel i bef.
18–29 år	9	6	6	7	8	7	8	7	4	19
30–49 år	29	30	29	31	39	28	35	32	26	33
50–64 år	29	35	27	30	28	34	29	35	33	23
65 år–	33	29	37	33	25	31	28	25	36	25

Gruppen utrikes födda är underrepresenterad inom samtliga partier. Miljöpartiet framstår emellertid som mer representativa för denna grupp än de andra partierna. Jämfört med 2015 har andelen utrikes födda totalt sett ökat något bland de förtroendevalda.

Tabell 5.16

Förtroendevalda i kommunerna samt befolkningen (18 år–) efter kön, parti och födelseland, år 2019. Procent

Table 5.16 Municipality representatives and the population (18 years and up) by party and country of birth. 2019. Percent

Födelseland	M	C	L	KD	MP	S	V	SD	Övr	Andel i bef.
Samtliga										
Sverige	92	94	92	89	86	88	88	91	93	79
Övriga länder	8	6	8	11	14	12	12	9	7	21
Kvinnor										
Sverige	89	94	91	87	88	88	88	88	92	79
Övriga länder	11	6	9	13	12	12	12	12	8	21
Män										
Sverige	93	94	92	90	85	88	88	93	95	79
Övriga länder	7	6	8	10	15	12	12	7	5	21

Tidigare i detta kapitel har det konstaterats att förgymnasialt utbildade är underrepresenterade bland de förtroendevalda. Av tabell 5.18 nedan framgår att denna underrepresentation finns i samtliga partier med undantag för Sverigedemokraterna. Miljöpartiet och Liberalerna har de lägsta andelarna förtroendevalda med förgymnasial utbildning som högsta avslutat utbildning.

Tabell 5.17

Förtroendevalda i kommunerna samt befolkningen (18 år–) efter kön, parti och utbildningsnivå, år 2019. Procent

Table 5.17 Municipality representatives and the population (18–74) by party and educational level. 2019. Percent

	M	C	L	KD	MP	S	V	SD	Övr	Andel i bef.
Samtliga										
Förgymnasial	6	6	3	5	3	8	4	14	8	15
Gymnasial	33	38	24	32	17	47	30	57	41	45
Eftergymnasial	61	56	73	62	80	45	66	28	51	39
Kvinnor										
Förgymnasial	4	3	2	3	2	6	3	11	5	13
Gymnasial	30	34	19	29	15	44	24	58	37	42
Eftergymnasial	67	63	79	68	84	50	73	31	58	44
Män										
Förgymnasial	7	9	4	7	4	10	6	16	11	17
Gymnasial	35	41	28	35	19	50	35	57	44	48
Eftergymnasial	58	50	68	58	77	40	59	27	46	35

Höginkomsttagare är överrepresenterade i samtliga partier, se tabell 5.18. Överrepresentationen av höginkomsttagare är störst inom Moderaterna och Liberalerna och klart minst inom Sverigedemokraterna.

Tabell 5.18

Förtroendevalda i kommunerna samt befolkningen (18 år–) efter parti och inkomstnivå, år 2015. Procent

Table 5.18 Municipality elected representatives and the population (18 years and up) by party and income level. 2015. Percent

Inkomst	M	C	L	KD	MP	S	V	SD	Övr	Andel i bef.
Samtliga										
0–20%	8	8	7	8	10	5	9	13	9	20
21–40%	9	12	9	12	11	10	14	18	15	20
41–60%	14	19	16	20	18	19	22	22	19	20
61–80%	20	24	23	24	25	28	30	24	22	20
81–100%	49	37	45	35	35	38	25	22	34	20
Kvinnor										
0–20%	10	8	8	11	11	7	10	17	12	25
21–40%	12	14	12	15	13	12	14	26	17	23
41–60%	17	21	17	24	18	21	23	25	22	21
61–80%	21	26	25	23	27	29	31	19	24	18
81–100%	40	31	39	27	31	31	21	13	26	13
Män										
0–20%	7	7	6	6	10	4	7	12	7	15
21–40%	7	10	7	10	10	7	13	15	14	17
41–60%	12	17	15	17	18	18	21	21	18	19
61–80%	19	23	22	25	24	28	30	27	21	22
81–100%	54	42	51	42	39	43	29	26	40	27

Partiernas representativitet i regionerna

Totalt sett har andelen kvinnor och män bland regionpolitikerna inte förändrats sedan 2003. Redovisningen efter olika partier framgår av tabell 5.19, vilken visar på vissa förändringar jämfört med 2015 års undersökning. Könsfördelningen och utvecklingen bland de olika partiernas förtroendevalda kan naturligtvis se annorlunda ut i de enskilda regionerna.

I regionerna är det bara Sverigedemokraterna som har en andel kvinnor som understiger 40 procent. Andelen kvinnor bland partiets förtroendevalda är 35 procent, vilket är en liten ökning jämfört med 2015. Högst andel kvinnor bland regionpolitikerna har Vänsterpartiet med 58 procent.

Tabell 5.19

Förtroendevalda i regionerna samt befolkningen (18 år–) efter parti och kön, år 2003–2019. Procent

Table 5.21 Regional councils elected representatives and the population (18 years and up) by party and sex. 2015. Percent

Parti	2003		2007		2011		2015		2019	
	kv.	män	kv.	män	kv.	män	kv.	män	kv.	män
M	43	57	44	56	45	55	45	55	43	57
C	46	54	52	48	51	49	51	49	51	49
L	48	52	47	53	48	52	50	50	53	47
KD	48	52	48	52	49	51	49	51	46	54
MP	56	44	52	48	54	46	51	49	53	47
S	49	51	50	51	50	50	50	50	49	51
V	51	49	51	49	53	47	56	44	58	42
SD	..	..	..	..	26	74	32	68	35	65
Övr	42	58	41	59	44	56	48	52	51	49
Totalt	48	52	48	52	48	52	48	52	48	52
Andel i befolkningen	51	49	51	49	51	49	50	50	50	50

Kommentar: 2003 och 2007 ingick Sverigedemokraterna i gruppen övriga partier.

I redovisningen av de olika åldersgrupper och bland utrikes födda är representerade i olika partier framstår några skillnader. Unga är underrepresenterade i alla rikspartier i regionerna på samma sätt som i kommunerna, men i olika utsträckning. Störst andel unga bland sina förtroendevalda har Moderaterna följt av Miljöpartiet. Störst andel politiker i åldersgruppen 65 år och äldre har Liberalerna. Utrikes födda är underrepresenterade i alla rikspartier, högst andel bland regionpolitikerna finns i Miljöpartiet följt av Vänsterpartiet.

Vilka innehar vilka uppdrag?

Horisontell arbetsfördelning¹²

Flera forskare har visat att det tycks finnas en form av horisontell arbetsfördelning mellan könen inom politiken, vilket innebär att kvinnor och män har förtroendeuppdrag inom olika typer av politiska sakområden. Lena Wängnerud (1996) har studerat hur riksdagsledamöter placeras i utskott. Hon finner att kvinnor är relativt väl representerade i kultur- och socialutskotten, medan kvinnor är kraftigt underrepresenterade i finans-, trafik-, närings-, försvars- och skatteutskotten. Henry Bäck (2000) har studerat hur väl olika grupper är representerade i olika facknämnder i kommunerna. Han finner bland annat att kvinnor är relativt väl representerade i så kallade ”mjuka” verksamheter, som vård, omsorg, utbildning, kultur och fritid, medan kvinnor är kraftigt underrepresenterade i de ”hårda” tekniska nämnderna.

Vissa forskare kopplar ”mjuka” politikområden till ”svaga” värden, och hävdar att den horisontella arbetsfördelningen handlar om en marginalisering där kvinnor trängs ut av mer inflytelserika män till nämnder som har mindre makt. Man kan givetvis ifrågasätta om de ”mjuka” områdena verkligen har mindre makt då större delen av kommunernas verksamhet ligger inom den mjuka sektorn. Oavsett hur man ser på den saken är det av intresse att studera om den horisontella arbetsfördelning som tidigare forskning pekat på även går att finna i 2019 års undersökning om förtroendevalda i kommuner och regioner.

Facknämnderna i kommunerna

När det gäller de kommunala facknämnderna är andelen kvinnor ungefär i nivå med fördelningen bland alla förtroendevalda, 44 procent (mot 43 procent bland alla förtroendevalda). se tabell 6.1.

Kvinnor är överrepresenterade i nämnder som har hand om vård- och omsorgsfrågor och sociala frågor (58 procent), medan män är överrepresenterade i nämnder som har hand om tekniska frågor (71 procent). I nämnder som ansvarar för barn- och ungdomsfrågor är det en liten övervikt av andelen kvinnor, medan män är något överrepresenterade i nämnder som ansvarar för kultur- och fritidsfrågor. Mönstren är desamma och endast små förändringar kan noteras från 2015.

¹² Avsnittet är hämtat från Persson och Öhrvall 2008.

Tabell 6.1**Förtroendeuppdrag i kommunernas facknämnder, år 2015. Procentuell fördelning, könsfördelning och antal**

Table 6.1 Representative positions in municipal committees. 2015. Breakdown into percentage, sex and number

Facknämnd	Könsfördelning		Totalt antal	Procentuell fördelning	
	Kvinnor	Män		Kvinnor	Män
Vård/omsorg/social	58	42	6 256	31	18
Barn/ungdom/utbildning	51	49	5 055	22	17
Kultur/fritid/turism	45	55	2 595	10	10
Teknik/miljö/trafik/fastighet	29	71	7 573	19	37
Övriga facknämnder	42	58	4 764	17	19
Total andel i facknämnderna	44	56		100	100
Totalt antal	11 635	14 277	26 243	11 628	14 615

Kommentar: Totalt 142 fackuppdrag är vakanta och inte ingår i redovisningen. För ytterligare 20 fackuppdrag har det inte gått att koppla ett giltigt personnummer till uppdraget, dessa uppdrag ingår inte heller i redovisningen.

Facknämnderna i regionerna

Könsfördelningen finns även redovisad för regionernas facknämnder, se tabell 6.2. Kvinnor är överrepresenterade i nämnder som ansvarar för vård, omsorg och sociala frågor. Män är överrepresenterade inom nämnder som ansvarar för teknik, miljö och trafik, liksom övriga facknämnder.

Tabell 6.2**Förtroendeuppdrag i regionernas facknämnder, år 2019. Procentuell fördelning, könsfördelning och antal**

Table 6.2 Representative positions in regional committees. 2019. Breakdown into percentage, sex and number

Facknämnd	Könsfördelning		Totalt antal	Procentuell fördelning	
	Kvinnor	Män		Kvinnor	Män
Vård/omsorg/social	57	43	1 448	54	38
Barn/ungdom/utbildning	53	47	70	2	2
Kultur/fritid/turism	49	51	140	4	4
Teknik/miljö/trafik/fastighet	34	66	375	8	15
Övriga facknämnder	42	58	1 125	31	40
Total andel i facknämnderna	49	51		100	100
Totalt antal	1 536	1 622	3 158	1 536	1 622

Kommentar: Totalt 5 fackuppdrag är vakanta och inte ingår i redovisningen. För ytterligare 2 fackuppdrag har det inte gått att koppla ett giltigt personnummer till uppdraget, dessa uppdrag ingår inte heller i redovisningen.

Knappt hälften, 46 procent, av uppdragen inom regionernas facknämnder återfinns inom kategorin vård och omsorg, vilket är en något mindre andel än 2015. Bland samtliga förtroendevalda i regionerna utgör andelen kvinnor 48 procent och andelen män 52 procent. Motsvarande andelar i facknämnderna är 49 procent kvinnor och 51 procent män.

Vertikal arbetsfördelning

Tidigare i detta kapitel beskrevs en horisontell arbetsfördelning mellan könen. Flera forskare har även pekat på en vertikal arbetsfördelning mellan könen, som innebär att de ledande positionerna är förbehållna männen. Enligt Raaum (1995) innebär denna ”hierarkiska marginalisering” att underrepresentationen av kvinnor förstärks ju högre upp vi kommer i den politiska hierarkin. Tidigare forskning kring de förtroendevalda i kommunerna har visat att denna typ av statusmönster innebär att kvinnor är underrepresenterade i högstatusorgan och i högstatuspositioner. Även andra underrepresenterade grupper, som utrikes födda, har visat sig vara mer underrepresenterade högre upp i makthierarkin (se Bäck 2000).

I det här avsnittet undersöks om ett sådant statusmönster återfinns för tre underrepresenterade grupper: kvinnor, unga och utrikes födda.

Olika organ och positioner i kommunerna

Kvinnor är mer underrepresenterade ju högre upp i hierarkin man kommer. Bland de förtroendevalda i kommunfullmäktige är andelen kvinnor 43 procent, vilket är densamma som andelen kvinnor totalt sett bland samtliga förtroendeuppdrag. Ser man däremot till kommunstyrelserna är andelen kvinnor lägre – 40 procent av uppdragsposterna innehas av kvinnor. Se tabell 6.3.

Tabell 6.3

Förtroendeuppdrag i kommunerna efter kön och organ på olika nivåer, år 2019

Procentuell fördelning, könsfördelning och antal

Table 6.3 Representative positions in municipalities by organisation and sex. 2019.

Breakdown into percentage, sex and number

Organ	Könsfördelning		Totalt antal	Procentuell fördelning	
	Kvinnor	Män		Kvinnor	Män
Kommunstyrelsen	40	60	7 215	11	12
Kommunfullmäktige	43	57	20 044	33	33
Facknämnder	44	56	26 243	45	42
Övriga	40	60	6 973	11	12
Samtliga organ	43	57		100	100
Totalt antal	25 922	34 553	60 475	25 922	34 553

Kommentar: Totalt 234 förtroendeuppdrag är vakanta och inte ingår i redovisningen. För ytterligare 49 uppdrag har det inte gått att koppla ett giltigt personnummer till uppdraget, dessa uppdrag ingår inte heller i redovisningen.

Underrepresentationen av andelen kvinnor jämfört med andelen män framträder även när man studerar positioner med hög status. Kvinnor sitter på 37 procent av ordförandeposterna. Det är samma nivå som 2015.

Tabell 6.4**Förtroendeuppdrag i kommunerna efter kön och olika positioner, år 2019. Procentuell fördelning, könsfördelning och antal**

Table 6.4 Representative positions in municipalities by position and sex. 2019.
Breakdown into percentage, sex and number

Position	Könsfördelning		Totalt antal	Procentuell fördelning	
	Kvinnor	Män		Kvinnor	Män
Ordförande	36	64	2 529	4	5
Vice ordförande	42	58	4 232	7	7
Övriga ordinarie ledamöter	43	57	27 825	46	46
Ersättare	44	56	25 599	43	42
Samtliga poster	43	57		100	100
Totalt antal	25 922	34 553	60 475	25 922	34 553

Kommentar: Totalt 234 förtroendeuppdrag är vakanta och inte ingår i redovisningen. För ytterligare 49 uppdrag har det inte gått att koppla ett giltigt personnummer till uppdraget, dessa uppdrag ingår inte heller i redovisningen.

Unga i åldern 18-29 år har 7 procent av samtliga förtroendeuppdrag men en något mindre andel, 6 procent, av uppdragen i högststatusorgan så som kommunstyrelserna. Se tabell 6.5

Tabell 6.5**Förtroendeuppdrag bland unga (18–29 år) i kommunerna efter organ på olika nivåer, år 2019. Procent**

Table 6.5 Representative positions in municipalities by organisation and age (18–29 years). 2019. Breakdown into percentage, distribution and number

Organ	Andel unga i respektive organ			Procentuell fördelning	
	Kvinnor	Män	Samtliga	Kvinnor	Män
Kommunstyrelsen	5	6	6	9	10
Kommunfullmäktige	7	7	7	34	34
Facknämnder	8	8	8	51	50
Övriga	4	3	4	6	6
Samtliga organ	7	7	7	100	100

Sett till positioner har förtroendevalda i åldrarna 18–29 år endast 2 procent av ordförandeposterna och 4 procent av vice ordförandeposterna. Den procentuella fördelningen visar att majoriteten av de unga har ersättarposter, det gäller både kvinnor, 54 procent, och män, 53 procent. Se tabell 6.6.

Tabell 6.6**Förtroendeuppdrag bland unga (18–29 år) i kommunerna efter olika positioner, år 2019. Procent**

Table 6.6 Representative positions in municipalities by position and age (18–29 years). 2019. Breakdown into percentage, distribution and number

Position	Andel unga på respektive position			Procentuell fördelning	
	Kvinnor	Män	Samtliga	Kvinnor	Män
Ordförande	2	2	2	1	2
Vice ordförande	4	4	4	4	4
Övriga ordinarie ledamöter	6	6	6	41	41
Ersättare	9	9	9	54	53
Samtliga positioner	7	7	7	100	100

Utrikes födda har 7 procent av förtroendeuppdragen i landets kommunstyrelser. Även när det gäller utrikes födda finns det följaktligen skillnader i representativitet efter uppdragens tyngd.

Tabell 6.7**Förtroendeuppdrag bland utrikes födda i kommunerna efter organ på olika nivåer, år 2019. Procent**

Table 6.7 Representative positions in municipalities by organisation and country of birth (foreign-born). 2019. Breakdown into percentage, distribution and number

Organ	Andel utrikes födda i respektive organ			Procentuell fördelning	
	Kvinnor	Män	Samtliga	Kvinnor	Män
Kommunstyrelsen	8	6	7	9	9
Kommunfullmäktige	10	8	9	33	33
Facknämnder	11	10	10	48	49
Övriga	10	6	8	10	9
Samtliga organ	10	8	9	100	100

Det blir än tydligare om man studerar gruppen representation efter position – endast 4 procent av ordförandeposterna innehåses av utrikes födda personer. Resultaten är desamma som för 2015.

Tabell 6.8**Förtroendeuppdrag bland utrikes födda i kommunerna efter olika positioner, år 2015. Procent**

Table 6.8 Representative positions in municipalities by position and country of birth (foreign-born). 2015. Breakdown into percentage, distribution and number

Position	Andel utrikes födda på respektive position			Procentuell fördelning	
	Kvinnor	Män	Samtliga	Kvinnor	Män
Ordförande	5	4	4	2	2
Vice ordförande	8	6	7	5	5
Övriga ordinarie ledamöter	10	8	8	43	42
Ersättare	12	10	11	50	51
Samtliga positioner	10	8	9	100	100

Kommunstyrelsens ordförande

Kommunstyrelsens ordförande (KSO) är kommunernas högsta politiska ledare och förtjänar därmed lite extra fokus. Endast en person kan vara ordförande i kommunstyrelsen och därmed består gruppen av 290 personer. Ofta hämtas kommunstyrelsens ordförande ur det största partiet i kommunens politiska styre. Inte sällan rör det sig om första namnet på partiernas listor.

En mindre andel av kommunstyrelsens ordförande är kvinnor, 32 procent, jämfört med bland alla förtroendevalda, 43 procent. Andelen kvinnor som är kommunstyrelsens ordförande har minskat med 4 procentenheter sedan 2015. Andelen kvinnor är därmed något lägre än bland kommunernas ordförande generellt, vilken är 36 procent.

Nästan alla ordföranden i kommunstyrelsen är mellan 30 och 64 år, totalt 93 procent. Ungefär lika många är mellan 50-64 år, 47 procent, som mellan 30-49 år, 46 procent.

Av kommunstyrelsens ordförande 2019 är det 4 procent som är utrikes födda, vilket kan jämföras med 10 procent bland alla förtroendevalda. Andelen utrikes födda som är kommunstyrelsens ordförande är på samma nivå som bland ordförandena generellt.

Tabell 6.9

Kommunstyrelsens ordförande (KSO) efter kön, ålder och födelseland, år 2019. Procent

Table 6.9 Chairman of the municipal executive board by sex, age and country of birth.

2019. Percent and percent difference

	Andel bland KSO	Andel bland förtroende- valda	Differens i procentenheter	
			KSO jämfört med förtroende valda	År 2019 jämfört med år 2015
Kön				
Kvinnor	32	43	-11	-4
Män	68	57	+11	4
Ålder				
18-29 år	1	7	-6	1
30-49 år	46	30	+16	2
50-64 år	47	32	+15	-4
65 år +	6	31	-25	2
Födelseland				
Inrikes	96	90	6	-2
Utrikes	4	10	-6	2

Olika organ och positioner i regionerna

Andelen kvinnor är totalt sett större bland regionernas förtroendevalda än bland kommunernas förtroendevalda, 48 procent i förhållande till 43 procent. Könsfördelningen i regionstyrelsen är också jämnare än i kommunstyrelsen. Se tabell 6.10.

Tabell 6.10

Förtroendeuppdrag i regionerna efter kön och organ på olika nivåer, år 2019. Procentuell fördelning, könsfördelning och antal

Table 6.10 Representative positions in regions organisation and sex. 2019. Breakdown into percentage, sex and number

Organ	Könsfördelning		Totalt antal	Procentuell fördelning	
	Kvinnor	Män		Kvinnor	Män
Regionstyrelsen	47	53	584	8	8
Regionfullmäktige	49	51	3 619	48	47
Facknämnder	49	51	3 158	42	41
Övriga	40	60	226	2	3
Samtliga organ	48	52		100	100
Totalt antal	3 658	3 929	7 587	3 658	3 929

Kommentar: Totalt 21 förtroendeuppdrag är vakanta och inte ingår i redovisningen. För ytterligare 3 uppdrag har det inte gått att koppla ett giltigt personnummer till uppdraget, dessa uppdrag ingår inte heller i redovisningen.

Redovisningen efter position visar på samma sätt en jämnare könsfördelning i regionerna än i kommunerna beträffande ordförandeposterna. De ojämna könsmönstren i kommunerna är mindre påtagliga i regionerna. Jämfört med 2015 har andelen kvinnor bland ordförandena minskat i regionerna. Då var andelen 50 procent.

Tabell 6.11

Förtroendeuppdrag i regionerna efter kön och olika positioner, år 2019. Procentuell fördelning, könsfördelning och antal

Table 6.11 Representative positions in regions by position and sex. 2019. Breakdown into percentage, sex and number

Position	Könsfördelning		Totalt antal	Procentuell fördelning	
	Kvinnor	Män		Kvinnor	Män
Ordförande	46	54	225	3	3
Vice ordförande	47	53	378	5	5
Övriga ordinarie ledamöter	48	52	3 385	44	45
Ersättare	49	51	3 579	48	46
Samtliga poster	48	52		100	100
Totalt antal	3 658	3 929	7 587	3 658	3 929

Kommentar: Totalt 21 förtroendeuppdrag är vakanta och inte ingår i redovisningen. För ytterligare 3 uppdrag har det inte gått att koppla ett giltigt personnummer till uppdraget, dessa uppdrag ingår inte heller i redovisningen.

Precis som i kommunerna är de unga underrepresenterade i högstatusorgan som regionstyrelsen och på högstatuspositioner som ordförande- och vice ordförandeposter. Se tabell 6.12 och 6.13.

Tabell 6.12**Förtroendeuppdrag bland unga (18–29 år) i regionerna efter organ på olika nivåer, år 2019. Procent**

Table 6.12 Representative positions in regional councils by organisation and age (18–29 years). 2019. Breakdown into percentage, distribution and number

Organ	Andel unga i respektive organ			Procentuell fördelning	
	Kvinnor	Män	Samtliga	Kvinnor	Män
Regionstyrelsen	5	7	6	6	7
Regionfullmäktige	7	9	8	52	54
Facknämnder	6	8	7	41	39
Övriga	1	0	0	0	0
Samtliga organ	6	8	7	100	100

Tabell 6.13**Förtroendeuppdrag bland unga (18–29 år) i regionerna efter olika positioner, år 2019. Procent**

Table 6.13 Representative positions in regional councils by position and sex (aged 18–29). 2019. Breakdown into percentage, distribution and number

Position	Andel unga på respektive position			Procentuell fördelning	
	Kvinnor	Män	Samtliga	Kvinnor	Män
Ordförande	4	2	3	2	1
Vice ordförande	2	4	3	2	2
Övriga ordinarie ledamöter	6	7	7	43	40
Ersättare	7	10	9	54	57
Samtliga poster	6	8	7	100	100

Vad gäller utrikes födda har det i tidigare undersökningar kunnat konstateras att andelen är lägre ju tyngre uppdraget är. Andelen uppdrag som innehas av förtroendevalda som är födda utomlands uppgår till 9 procent. I regionstyrelsen är det 7 procent av regionpolitikerna som är födda utomlands. Det har därmed skett en liten ökning av utrikes födda i regionstyrelserna sedan föregående mandatperiod.

Tabell 6.14**Förtroendeuppdrag bland utrikes födda i regionerna efter organ på olika nivåer, år 2019. Procent**

Table 6.14 Representative positions in regional councils by organisation and country of birth (foreign-born). 2019. Breakdown into percentage, distribution and number

Organ	Andel utrikes födda i respektive organ			Procentuell fördelning	
	Kvinnor	Män	Samtliga	Kvinnor	Män
Regionstyrelsen	9	5	7	7	5
Regionfullmäktige	10	8	9	49	52
Facknämnder	10	7	9	43	41
Övriga	4	4	4	1	2
Samtliga organ	10	8	9	100	100

Hel- och deltidsarvoderade

Definitioner och begrepp

I detta kapitel beskrivs de hel- och deltidsarvoderade förtroendevalda i kommuner och regioner. Den stora grupp förtroendevalda som inte räknas som hel- eller deltidsarvoderade benämns i rapporten som fritidspolitiker. Hel- och deltidsarvoderade och fritidspolitiker definieras i denna rapport enligt följande:

- Till de **heltidsarvoderade** räknas de förtroendevalda som erhåller arvode för *politiska uppdrag som anses utövas på heltid*.
- Med **deltidsarvoderad** avses här, och i motsvarande studier som genomförts tidigare, förtroendevalda vars *politiska uppdrag anses motsvara 40 procent tjänstgöring eller mer, dock inte heltidstjänstgöring*.
- Till **fritidspolitiker** hör de förtroendevalda som inte erhåller något arvode för politiska uppdrag, eller erhåller ett arvode *som anses understiga 40 procent tjänstgöring*.

Det är normalt sett inte något problem att skilja ut de heltidsarvoderade från övriga förtroendevalda, men det kan i vissa fall vara mer problematiskt när det gäller de deltidsarvoderade (Öhrvall 2004). Detta beror på att det ofta inte finns någon specifik tjänstgöringsgrad kopplad till det politiska uppdraget i kommunen eller regionen. För de kommuner och regioner som resonerar i termer av hel- och deltidsarvoderade är uppdelningen naturlig, men för övriga kan det i vissa fall vara svårt att avgöra om en förtroendevald ska anses vara deltidsarvoderad eller inte. I många fall är arvodesnivån uttryckt som en andel av ett belopp som motsvarar arvodet för heltidsarvoderade förtroendevalda. I sådana fall anses oftast andelen också utgöra tjänstgöringsgrad även om det formellt sett inte finns någon uttalad tjänstgöringsgrad. Även om problemet inte ska överdrivas innebär detta att det föreligger en viss osäkerhet kring det exakta antalet deltidsarvoderade förtroendevalda. Vid de beskrivningar av de hel- och deltidsarvoderade förtroendevalda efter olika bakgrundsvariabler som görs i den här rapporten är dock denna osäkerhet av underordnad betydelse.

Politiska sekreterare exkluderade

Sedan år 1983 kan kommuner och regioner anställa särskilda tjänstemän, politiska sekreterare, med uppgift att lämna politiskt biträde åt ledamöter och ersättare i fullmäktige och nämnder (Gustafsson 1999). De politiska sekreterarnas roll är därmed skild från den som övriga hel- och deltidsarvoderade förtroendevalda har. Detta märks även genom att övriga hel- och deltidsarvoderade i kommuner och regioner innehar förtroendeuppdrag, vilket inte är fallet för de politiska sekreterarna.

I denna rapport har de politiska sekreterarna inte inkluderats eftersom deras roll skiljer sig från övriga hel- och deltidsarvoderade. Vidare är det troligt att kommuner och regioner i många fall inte skickat in uppgifter

avseende politiska sekreterare, vilket är ett ytterligare skäl för att exkludera dem.

Antal hel- och deltidsarvoderade

Antal hel- och deltidsarvoderade i kommunerna

År 1954 hade endast 15 kommuner en eller flera heltidsarvoderade förtroendevalda. Tjugo år senare hade den siffran stigit till 200 kommuner (Hagevi 1999). År 2019 finns heltidsarvoderade förtroendevalda i 271 kommuner. Det är på ungefär samma nivå som i tidigare undersökningar. Det är 95 kommuner som uppger att de har fler än en heltidsarvoderad politiker 2019, vilket är en liten minskning jämfört med 2015.

I 2019 års undersökning är det två kommuner som inte har skickat in uppgifter om hel- och deltidsarvoderade, vilket gör att antalen hel och deltidsarvoderade sannolikt underskattas något.

Tabell 7.1

Antal kommuner efter antal heltidsarvoderade, år 2003–2019

Table 7.1 Number of municipalities by number of full-time remunerated representatives. 2003-2019

Antal heltidsarvoderade	Antal kommuner				
	2003	2007	2011	2015	2019
0	13	16	21	15	16
1	178	174	173	175	176
2	47	45	45	49	42
3	24	21	19	12	19
4 eller fler	28	34	32	39	34
Totalt	290	290	290	290	288

Kommentar: två kommuner har inte skickat in svar 2019 vilket gör att det kan vara en liten underskattning av antalet kommuner som har en eller flera heltidsarvoderade.

En liten andel hel- och deltidsarvoderade politiker

I Sveriges kommuner 2019 finns det 814 deltidsarvoderade och 551 heltidsarvoderade politiker. Sammantaget innefattar dessa två grupper alltså totalt 1 365 personer, en liten ökning jämfört med 2015. Samma år uppgår det totala antalet förtroendevalda i kommunerna till knappt 35 900. Det stora flertalet av de förtroendevalda är följaktligen fritidspolitiker. De som erhåller hel- eller deltidsarvode utgör endast 4 procent av det totala antalet förtroendevalda.

Kommunstyrelsens ordförande är oftast heltidsarvoderad

I 268 kommuner är kommunstyrelsens ordförande heltidsarvoderad. Kommunstyrelsernas ordförande utgör nära hälften av alla heltidsarvoderade och drygt var femte av samtliga hel- och deltidsarvoderade. I fem kommuner är kommunstyrelsens ordförande varken hel- eller deltidsarvoderade och är därmed att betrakta som fritidspolitiker (det vill säga de politiska uppdragen understiger en 40 procent av en heltid).

Tabell 7.2**Hel- och deltidsarvoderade förtroendevalda i kommunerna efter typ av uppdrag, år 2003–2019. Antal och procent**

Table 7.2 Full-time and part-time remunerated representatives in municipalities by type of assignment. 2003–2019. Numbers and percent

År Uppdrag	Deltid		Heltid		Totalt	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%
2003						
KSO	16	3	274	52	290	29
Övriga	465	97	249	48	714	71
Totalt	481	100	523	100	1 004	100
2007						
KSO	17	3	273	52	290	26
Övriga	569	97	253	48	822	74
Totalt	586	100	526	100	1 112	100
2011						
KSO	22	3	267	52	289	24
Övriga	643	97	248	48	891	76
Totalt	665	100	515	100	1 180	100
2015						
KSO	13	2	273	50	286	22
Övriga	762	98	272	50	1 034	78
Totalt	775	100	545	100	1 320	100
2019						
KSO	15	2	268	49	283	21
Övriga	799	98	283	51	1 082	79
Totalt	814	100	551	100	1 365	100

Kommentar: två kommuner har inte skickat in svar 2019 vilket gör att det kan vara en liten underskattning av antalet heltidsarvoderade.

Socialdemokraterna är det parti som har störst andel hel- och deltidsarvoderade, 36 procent av de hel- och deltidsarvoderade. Men jämfört med 2015 är det en minskning då 44 procent av de hel- och deltidsarvoderade tillhörde Socialdemokraterna. Motsvarande andel för Moderaterna är 23 procent, vilket är en liten ökning jämfört med 2015.

Tabell 7.3**Hel- och deltidsarvoderade förtroendevalda i kommunerna efter parti, år 2019. Antal och procent**

Table 7.3 Full-time and part-time remunerated representatives in municipalities by party. 2019. Numbers and percent

Parti	Deltid		Heltid		Totalt	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%
M	178	22	135	25	313	23
C	144	18	91	17	235	17
FP	49	6	38	7	87	6
KD	60	7	17	3	77	6
MP	29	4	11	2	40	3
S	258	32	228	41	486	36
V	35	4	8	1	43	3
SD	32	4	10	2	42	3
ÖVR	29	4	13	2	42	3
Totalt	814	100	551	100	1 365	100

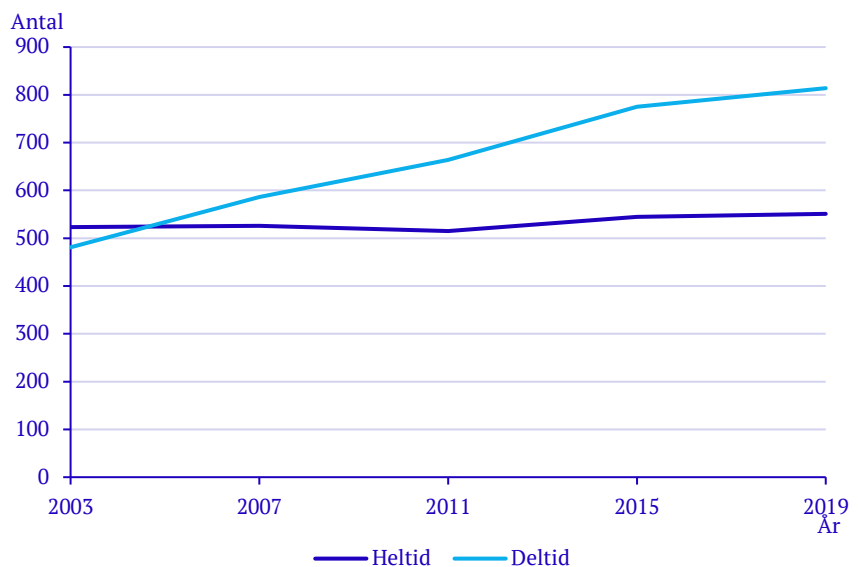
Antal hel- och deltidsarvoderade över tid

De deltidsarvoderade i kommunerna är fler än de heltidsarvoderade politikerna och skillnaderna ökar för varje mättillfälle. I 2003 års mätning var tvärt om de heltidsarvoderade något fler. I diagram 7.1 framgår hur antalet hel- och deltidsarvoderade förtroendevalda har förändrats över tid. Noterbart är att både antalet hel- och deltidsarvoderade ökar något denna mandatperiod men att ökningen är mindre än vid föregående mandatperiod. För en mer ingående beskrivning av utvecklingen över tid bland de hel- och deltidsarvoderade (vilken även inkluderar de politiska sekreterarna), se rapporten *Förtroendevalda i kommuner och regioner 2007*.

Diagram 7.1

Antal hel- och deltidsarvoderade förtroendevalda i kommunerna, år 2003–2015

Graph 7.1 Number of full-time and part-time elected representatives in municipalities. 2003–2015

Som nämndes i inledningen av kapitlet kan det för vissa kommuner vara svårt att definiera de förtroendevalda i termer av hel- och deltidsarvoderade, vilket gör att det exakta antalet deltidsarvoderade vid respektive mättillfälle är behäftat med viss osäkerhet. Det råder dock inte någon tvekan om att antalet deltidsarvoderade förtroendevalda har ökat under de senaste decennierna och att det är en trend som håller i sig även denna mandatperiod. Man kan tänka sig olika förklaringar till denna utveckling. Magnus Hagevi (2000) nämner den mer splittrade partipolitiska situationen i kommunerna som en tänkbar förklaring till ökningen. Argumentationen är att fler partier krävs för att bilda en styrande majoritet och de förhandlingar som föregår bildandet av dessa majoriteter leder till att de arvoderade uppdragen måste delas upp på fler partier, något som i sin tur skulle leda till att heltidsuppdrag omvandlas till deltidsuppdrag. Samtidigt redovisas att antalet heltidsarvoderade förtroendevalda har varit förhållandevis konstant under den period då antalet deltidsarvoderade ökat. En annan tänkbar

förklaring är att vissa uppdrag, som exempelvis nämndsordförande, successivt över tid har inneburit ett större åtagande och att arvodesnivå därför höjts. Detta kan i sin tur ha medfört att den förtroendevalde som innehar den posten därmed har övergått till att bli definierad som deltidsarvoderad. Det finns dock inte möjlighet att inom ramen för den här rapporten fastställa orsakerna bakom det ökande antalet deltidsarvoderade förtroendevalda.

Antal hel- och deltidsarvoderade i regionerna

År 1963 var det endast tre regioner som hade någon heltidsarvoderad politiker (Gustafsson 1999). I alla de fyra undersökningar som SCB tidigare har genomfört sedan 2003 har samtliga 20 regioner uppgett att det funnits minst en heltidsarvoderad politiker. I 2019 års har alla regioner utom en minst en heltidsarvoderad politiker.

Tabell 7.4

Antal regioner efter antal heltidsarvoderade, år 2003–2019

Table 7.4 Number of regional councils by number of full-time remunerated representatives. 2003–2019

Antal heltidsarvoderade	Antal kommuner				
	2003	2007	2011	2015	2019
0	-	-	-	-	1
1	-	2	1	2	3
2	-	-	1	1	-
3	6	3	3	2	1
4 eller fler	14	15	15	15	15
Totalt	20	20	20	20	20

Antalet arvoderade i regionerna ökar

År 2019 var det totalt 340 hel- eller deltidsarvoderade förtroendevalda i regionerna. De fördelar sig på 164 heltidsarvoderade och 176 deltidsarvoderade, se tabell 7.5. Det kan jämföras med det totala antalet förtroendevalda i regionerna år 2019, som uppgår till knappa 4 600 personer. Andelen hel- och deltidsarvoderade utgör därmed 7 procent av det totala antalet förtroendevalda i regionerna. Det är alltså en något större andel än motsvarande andel i kommunerna. Men trots det gäller även för regionerna att den övervägande huvuddelen av de förtroendevalda är fritidspolitiker.

Tabell 7.5

Hel- och deltidsarvoderade förtroendevalda i regionerna efter uppdrag, år 2003–2019.

Antal och procent

Table 7.5 Full-time and part-time remunerated representatives in regional councils by type of assignment. 2003–2019. Numbers and percent

År	Deltid		Heltid		Totalt	
Uppdrag	Antal	%	Antal	%	Antal	%
2003						
RSO	0	0	20	17	20	10
Övriga	86	100	101	84	187	90
Totalt	86	100	121	100	207	100
2007						
RSO	0	0	20	16	20	10

År Uppdrag	Deltid		Heltid		Totalt	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Övriga	83	100	108	84	191	91
Totalt	83	100	128	100	211	100
2011						
RSO	0	0	20	15	20	8
Övriga	128	100	114	85	242	92
Totalt	128	100	134	100	262	100
2015						
RSO	0	0	20	15	20	7
Övriga	153	100	116	85	269	93
Totalt	153	100	136	100	289	100
2019						
RSO	1	1	19	12	20	6
Övriga	175	99	145	88	320	94
Totalt	176	100	164	100	340	100

Socialdemokraterna har flest arvoderade i regionerna

I tabell 7.6 illustreras hur de hel- och deltidsengagerade förtroendevalda i regionerna fördelar sig efter parti. I likhet med hur det ser ut för de hel- och deltidsarvoderade i kommunerna tillhör den största andelen heltidsarvoderade socialdemokraterna, 28 procent, och därefter kommer moderaterna med 20 procent.

Tabell 7.6

Hel- och deltidsarvoderade förtroendevalda i regionerna efter parti, år 2015. Antal och procent

Table 7.6 Full-time and part-time remunerated representatives in regional councils by party. 2015. Number and percent

Parti	Deltid		Heltid		Totalt	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%
M	30	17	37	23	67	20
C	20	11	22	13	42	12
FP	18	10	11	7	29	9
KD	14	8	16	10	30	9
MP	11	6	6	4	17	5
S	45	26	50	30	95	28
V	16	9	7	4	23	7
SD	17	10	10	6	27	8
ÖVR	5	3	5	3	10	3
Totalt	176	100	164	100	340	100

Vilka är de hel- och deltidsarvoderade?

I detta avsnitt beskriver vi de hel- och deltidsarvoderade efter kön, ålder och födelseland.

Andelen kvinnor som hel- och deltidsarvoderade ligger på ungefär samma nivå som bland förtroendevalda totalt, 42 procent. Det är en något lägre andel kvinnor som är heltidsarvoderade 39 procent, än som är deltidsarvoderade 44 procent. Som framgår av tabell 7.7 har andelen

kvinnor som är hel- eller deltidsarvoderade minskat något om vi jämför med 2015.

Tabell 7.7

Hel- och deltidsarvoderade förtroendevalda i kommunerna efter kön, år 2003–2015.

Procent

Table 7.7 Full-time and part-time remunerated representatives in municipalities by sex. 2003–2015. Percent

Kön	2003	2007	2011	2015	2019
Deltid					
Kvinnor	36	34	38	45	44
Män	64	66	62	55	56
Samtliga	100	100	100	100	100
Heltid					
Kvinnor	30	34	37	42	39
Män	70	66	63	58	61
Samtliga	100	100	100	100	100
Totalt					
Kvinnor	33	34	38	44	42
Män	67	66	62	56	58
Samtliga	100	100	100	100	100

Unga underrepresenterade

Unga är alltfjämt underrepresenterade bland hel- och deltidsarvoderade. Av samtliga hel- och deltidsarvoderade är det 4 procent som är under 30 år, vilket kan jämföras med 7 procent bland samtliga förtroendevalda. De unga utgör en större andel av de deltidsarvoderade, 5 procent, än av de heltidsarvoderade, 3 procent.

Andelen hel- och deltidsarvoderade politiker 65 år och äldre har ökat något och utgör 2019 11 procent jämfört med 2015 då gruppen utgjorde 8 procent av de hel- och deltidsarvoderade. I övriga åldersgrupper har andelen hel- och deltidsarvoderade minskat något jämfört med 2015 års undersökning.

Tabell 7.8

Hel- och deltidsarvoderade förtroendevalda i kommunerna efter ålder och kön. År 2003–2019. Procent

Table 7.8 Full-time and part-time remunerated representatives in municipalities by sex. 2003–2019. Percent

Ålder	2003	2007	2011	2015	2019
Deltid					
Samtliga					
18-29 år	3	3	2	5	5
30-49 år	37	36	41	43	41
50-64 år	56	56	48	41	41
65- år	4	6	9	11	14
Kvinnor					
18-29 år	2	3	2	4	4
30-49 år	43	37	45	48	44
50-64 år	53	56	48	40	41
65- år	2	4	5	8	11

Ålder	2003	2007	2011	2015	2019
Män					
18-29 år	3	2	2	5	5
30-49 år	34	35	39	39	38
50-64 år	58	56	47	42	40
65- år	6	7	11	14	17
Heltid					
Samtliga					
18-29 år	1	0	1	2	3
30-49 år	38	41	48	48	47
50-64 år	60	57	48	46	43
65- år	2	2	3	4	6
Kvinnor					
18-29 år	1	0	2	2	2
30-49 år	42	50	57	48	49
50-64 år	56	49	40	48	44
65- år	1	1	2	3	5
Män					
18-29 år	1	0	1	2	4
30-49 år	36	36	42	48	46
50-64 år	61	61	53	45	43
65- år	2	3	4	5	7
Totalt					
Samtliga					
18-29 år	2	1	2	4	4
30-49 år	37	38	44	45	43
50-64 år	58	56	48	43	42
65- år	3	4	6	8	11
Kvinnor					
18-29 år	2	2	2	3	3
30-49 år	43	43	50	48	46
50-64 år	54	53	45	43	42
65- år	1	2	4	6	9
Män					
18-29 år	2	1	2	4	5
30-49 år	35	35	40	43	42
50-64 år	60	58	50	43	41
65- år	4	5	8	10	12

Färre utrikes födda arvoderas

Av de hel- och deltidsarvoderade är 6 procent utrikes födda 2019. Det kan jämföras med 10 procent bland alla förtroendevalda. Utrikes födda är underrepresenterade bland både hel- och deltidsarvoderade förtroendevalda även om något fler av de heltidsarvoderade är födda i ett annat land jämfört med de deltidsarvoderade.

Tabell 7.9**Hel- och deltid sarvoderade förtroendevalda i kommunerna efter födelseland och kön, år 2003–2019. Procent**

Table 7.9 Full-time and part-time remunerated representatives in municipalities by country of birth and sex. 2003-2019. Percent

Födelseland	2003	2007	2011	2015	2019
Deltid					
Samtliga					
Sverige	97	96	96	94	95
Övriga länder	3	4	4	6	5
Kvinnor					
Sverige	96	97	95	92	93
Övriga länder	4	3	5	8	7
Män					
Sverige	97	96	96	96	97
Övriga länder	3	4	4	4	3
Heltid					
Samtliga					
Sverige	97	97	96	96	93
Övriga länder	3	3	4	4	7
Kvinnor					
Sverige	97	96	94	97	93
Övriga länder	3	4	6	3	7
Män					
Sverige	97	97	97	95	93
Övriga länder	3	3	3	5	7
Totalt					
Samtliga					
Sverige	97	96	96	95	94
Övriga länder	3	4	4	5	6
Kvinnor					
Sverige	96	96	95	94	93
Övriga länder	4	4	5	6	7
Män					
Sverige	97	97	97	96	95
Övriga länder	3	3	3	4	5

Hel- och deltid sarvoderade i regionerna

Bland samtliga förtroendevalda i regionerna är andelen män 52 procent och totalt är det en något större andel hel- och deltid sarvoderade män i regionerna, 54 procent. Det skiljer sig från hur det såg ut 2015 då det var en högre andel kvinnor bland de hel- och deltid sarvoderade. Det är framför allt andelen deltid sarvoderade män som har ökat, från 46 procent 2015 till 56 procent 2019.

Tabell 7.10**Hel- och deltid sarvoderade förtroendevalda i regionerna efter kön, år 2003–2019.****Procent**

Table 7.10 Full-time and part-time remunerated representatives in regions by sex. 2003–2019. Percent

Kön	2003	2007	2011	2015	2019
Deltid					
Kvinnor	47	43	46	54	44
Män	54	57	54	46	56
Samtliga	100	100	100	100	100
Heltid					
Kvinnor	45	44	48	50	49
Män	55	56	52	50	51
Samtliga	100	100	100	100	100
Totalt					
Kvinnor	46	44	47	52	46
Män	54	56	53	48	54
Samtliga	100	100	100	100	100

Unga och äldre ej hel- eller deltid sarvoderade

En majoritet av de hel- och deltid sarvoderade i regionerna befinner sig i åldern 30 till 64 år, något som gäller både för män och för kvinnor.

Andelen unga hel- eller deltid sarvoderade är oförändrad på 3 procent, samtidigt som andelen 65 år och äldre har ökat något till 8 procent av alla hel- eller deltid sarvoderade.

Tabell 7.11**Hel- och deltid sarvoderade förtroendevalda i regionerna efter ålder och kön, år 2003–2019. Procent**

Table 7.11 Full-time and part-time remunerated representatives in regional councils by age and sex. 2003–2019. Percent

Ålder	2003	2007	2011	2015	2019
Deltid					
Samtliga					
18-29 år	2	2	5	5	3
30-49 år	31	40	35	44	48
50-64 år	65	53	54	42	36
65- år	1	5	6	8	12
Kvinnor					
18-29 år	0	0	2	4	1
30-49 år	40	39	34	38	42
50-64 år	60	61	55	49	47
65- år	0	0	9	10	10
Män					
18-29 år	4	4	7	7	5
30-49 år	24	40	35	51	54
50-64 år	70	47	54	35	28
65- år	2	9	4	7	13
Heltid					
Samtliga					
18-29 år	0	2	2	1	2
30-49 år	35	41	42	48	46

Ålder	2003	2007	2011	2015	2019
50-64 år	64	54	54	50	48
65- år	2	3	1	1	4
Kvinnor					
18-29 år	0	0	0	1	4
30-49 år	44	52	44	46	53
50-64 år	55	46	56	51	41
65- år	2	2	0	1	2
Män					
18-29 år	0	3	4	0	0
30-49 år	27	33	40	50	39
50-64 år	71	60	53	49	55
65- år	2	4	3	1	6
Totalt					
Samtliga					
18-29 år	1	2	3	3	3
30-49 år	33	41	38	46	47
50-64 år	64	54	54	46	42
65- år	1	4	4	5	8
Kvinnor					
18-29 år	0	0	1	3	3
30-49 år	42	47	39	41	47
50-64 år	57	52	56	50	44
65- år	1	1	4	6	6
Män					
18-29 år	2	3	6	4	3
30-49 år	26	36	37	50	47
50-64 år	71	55	53	42	41
65- år	2	6	4	4	10

Utrikes födda i lägre grad arvoderade

Som tidigare nämnts i rapporten uppgår andelen utrikes födda bland samtliga förtroendevalda i regionerna till 9 procent. Andelen utrikes födda bland hel- och deltidsarvoderade i regionerna är 6 procent, vilket är en något högre andel än 2015. Utrikes födda är med andra ord, precis som i kommunerna, underrepresenterade bland de hel- och deltidsarvoderade förtroendevalda i regionerna.

Tabell 7.12

Hel- och deltidsarvoderade förtroendevalda i regionerna efter födelseland och kön, år 2003–2019. Procent

Table 7.12 Full-time and part-time remunerated representatives in regional councils by country of birth and sex. 2003-2019. Percent

Födelseland	2003	2007	2011	2015	2019
Deltid					
Samtliga					
Sverige	98	94	94	95	93
Övriga länder	2	6	6	5	7
Kvinnor					
Sverige	100	94	93	93	92

Födelseland	2003	2007	2011	2015	2019
Övriga länder	-	6	7	7	8
Män					
Sverige	96	94	94	99	94
Övriga länder	4	6	6	1	6
Heltid					
Samtliga					
Sverige	98	98	97	95	96
Övriga länder	2	2	3	5	4
Kvinnor					
Sverige	98	98	97	94	96
Övriga länder	2	2	3	6	4
Män					
Sverige	98	99	97	96	95
Övriga länder	2	1	3	4	5
Totalt					
Samtliga					
Sverige	98	97	95	95	94
Övriga länder	2	3	5	5	6
Kvinnor					
Sverige	99	97	95	93	94
Övriga länder	1	3	5	7	6
Män					
Sverige	97	97	96	97	95
Övriga länder	3	3	4	3	5

Arvodesnivåer

Eftersom det i många fall är svårt att precisera tjänstgöringsgraden för de deltidsarvoderade förtroendevalda blir det problematiskt att räkna om arvodesnivåerna så att de blir jämförbara. I den redovisning av arvodesnivåer som görs här ingår därför endast de heltidsarvoderade.

Arvodesnivåer i kommunerna

Det genomsnittliga månatliga arvodet för heltidsarvoderade förtroendevalda i kommunerna uppgår år 2019 till ungefär 65 100 kronor. Jämfört med 2015 års undersökning har det genomsnittliga månatliga arvodet för heltidsarvoderade ökat med cirka 8 000 kronor, vilket motsvarar en ökning med 13 procent. Ökningen är på samma nivå som ökningen av den sammanräknade förvärvsinkomsten i befolkningen över 20 år mellan åren 2014 och 2018.

Kommunstyrelsens ordförande under genomsnittet

När Svenska Kommunförbundet år 1995 undersökte arvodesnivåerna för de heltidsengagerade förtroendevalda som innehade posten som kommunstyrelseordförande kom de fram till att det genomsnittliga månatliga arvodet uppgick till 29 000 kronor (Svenska Kommunförbundet 1996). År 2003 var motsvarande belopp 38 200 kronor per månad, år 2007 hade det stigit till 44 500 kronor per månad och 2015 hade motsvarande genomsnittliga arvode stigit till 57 100 kronor. I 2019 års undersökning har det genomsnittliga arvodet till kommunstyrelsens ordförande stigit till cirka 63 800 kronor. Därmed är

det genomsnittliga arvudet för alla heltidsarvoderade fortfarande något högre än genomsnittet för de ordföranden i kommunstyrelsen som arbetar heltid. Även när det gäller arvoden för kommunstyrelsens ordförande är variationen stor mellan kommuner.

Arvodesnivåer i regionerna

År 2019 uppgår det genomsnittliga månatliga arvudet för heltidsarvoderade förtroendevalda i regionerna till cirka 70 800 kronor. Motsvarande arvode 2015 var 65 300 kronor, därmed var det en ökning med 8 procent mellan 2015 och 2019. Dessförinnan var beloppet 59 100 kronor år 2011.

En redovisning av arvodesnivåerna för heltidsarvoderade ordförande i regionstyrelserna visar att det genomsnittliga månatliga arvudet uppgår till 76 900 kronor.

Kort om statistiken

Statistikens ändamål och innehåll

Syftet är att producera statistik över förtroendeuppdrag, förtroendevalda samt hel- och deltidsarvoderade i kommuner och regioner med demografiska och socioekonomiska indelningsgrunder som möjliggör studier av social representativitet. Det ska vara statistik som är hållbar för den forskning och användning som kommer att efterfrågas under en lång framtid.

Detta omfattar statistiken

Inom ramen för Undersökningen av förtroendevalda i kommuner och regioner har uppgifter om förtroendevalda samt förtroendevalda som är hel- och deltidsarvoderade samlats in från samtliga kommuner och regioner.

När det gäller *uppgifter om förtroendevalda* har följande fakta om de förtroendevalda samlats in: för- och efternamn, fullständigt personnummer, partitillhörighet, position (ordförande, ledamot etc.) och nämndtillhörighet.

Beträffande *uppgifter om hel- och deltidsarvoderade* har följande fakta insamlats: för- och efternamn, fullständigt personnummer, partitillhörighet, uppdragets titel, procent av heltid och månadsarvode.

Förtroendevalda

En analys av de förtroendevalda kräver en tydlig definition av vilka personer som skall definieras som förtroendevalda. Undersökningen år 2019 utgår från samma definition som användes i 2003, 2007, 2011 och 2015 års undersökningar. Förtroendevalda definieras här som ledamöter och ersättare i fullmäktige, nämnder och fullmäktigeberedningar samt revisorer. Denna definition är baserad på kommunallagens definition av förtroendevalda. Det finns ett antal förtroendeuppdrag som i och med detta inte ingår i den population som studeras i denna rapport. Till de förtroendeuppdrag som exkluderas hör uppdrag i olika råd, nämndutskott, styrelser i kommunala bolag och olika samarbetsorgan. Eftersom de flesta som har något av dessa uppdrag även har uppdrag som inkluderas i definitionen av förtroendevalda påverkas studier av representativiteten endast marginellt. Hur definitionen av förtroendevalda utformas påverkar framför allt beräkningar av antalet förtroendeuppdrag. Den definition som valts möjliggör jämförelser över tid.

Nämnder och uppdrag

Inom ramen för undersökningen har uppgifter om de förtroendevaldas nämndtillhörigheter samlats in. Nämnder har klassificerats i olika kategorier, vilket bland annat legat till grund för selektering av de uppdrag som ingår i vår definition av förtroendeuppdrag. De uppdrag

som samlats in och som faller utanför den definition av förtroendeuppdrag som används är framför allt uppdrag i kommunala bolag, arbetsutskott, olika råd och kommittéer. Nedan ges en kortfattad beskrivning av de kategorier av de nämnder som ingår i undersökningen.

Tablå 1

Exempel på nämnder som ingår i undersökningen år 2019

Examples of committees included in the population

Kategori	Exempel på nämnder som ingår
Obligatoriska nämnder	Fullmäktige, styrelsen, valnämnd och revision
Vård/omsorg/social	Hjälpmedelnsnämnd, individ- och familjenämnd, patient-nämnd, socialnämnd, vård- och omsorgsnämnd och äldre- och vårdnämnd
Barn/ungdom/utbildning	Barn- och ungdomsnämnd, barn- och utbildningsnämnd, utbildningsnämnd, gymnasienämnd och skolenämnd
Kultur/fritid/turism	Fritids- och kulturnämnd, fritidsnämnd, idrotts- och fritids-nämnd och kulturnämnd
Teknik/miljö/trafik	Bygg- och miljönämnd, byggnämnd, drift- och service-nämnd, it-nämnd, miljönämnd, räddningsnämnd, miljö- och hälsoskyddsnämnd, samhällsbyggnadsnämnd, teknisk nämnd och trafiknämnd
Övriga nämnder	Jävsnämnd, krisledningsnämnd, tillståndsnämnd, vuxen-nämnd, näringslivsnämnd och utvecklingsnämnd.
Obligatoriska nämnder	Fullmäktige, styrelsen, valnämnd och revision
Vård/omsorg/social	Hjälpmedelnsnämnd, individ- och familjenämnd, patient-nämnd, socialnämnd, vård- och omsorgsnämnd och äldre- och vårdnämnd
Barn/ungdom/utbildning	Barn- och ungdomsnämnd, barn- och utbildningsnämnd, utbildningsnämnd, gymnasienämnd och skolenämnd

Hel- och deltidsarvoderade förtroendevalda

Inom ramen för undersökningen har uppgifter om de hel- och deltidsarvoderade förtroendevalda som finns i kommuner och regioner samlats in. Till de heltidsarvoderade hör de förtroendevalda som erhåller arvode för politiska uppdrag som anses utövas på heltid. Till de deltidsarvoderade hör de förtroendevalda vars uppdrag anses motsvara 40 procent tjänstgöring eller mer, dock inte heltidstjänstgöring. I de fall en person har haft mer än ett arvoderat uppdrag har både tjänstgöring och arvode summerats vid beräkningarna.

Information om statistikens framställning

Insamlingsarbetet är omfattande och därför sker bara insamlingen en gång under mandatperioden, trots att det kan ske förändringar i kommunernas och regionernas nämndsammansättning senare under mandatperioden. Att insamlingen inleds och i huvudsak sker under våren 2019 beror på att den nya organisationen i kommuner och regioner har hunnit etableras efter valen 2018.

SCB samlar in uppgifter om målpopulationerna direkt från kommuner och regioner. Att insamlingsarbetet går via kommuner och regioner beror på att de har bäst kännedom om undersökningens observationsobjekt.

I ett första steg skickas e-post ut till alla kommuner och regioners registratorer. I brevet efterfrågas kontaktuppgifter till den person i kommunen eller regionen som ska ansvara för insamlingen. Därefter skickas e-post direkt till kontaktpersonen. I några fall angavs ingen kontaktperson och då har missiv och påminnelser fortsatt skickats till registrator.

För förtroendeuppdrag och förtroendevalda har samtliga kommuner och regioner skickat in uppgifter vilka har kontrollerats och bedömts som fullständiga.

Operationalisering

Nedan beskrivs hur variablerna som studerats i rapporten har operationaliserats, dvs. hur vi mäter de egenskaper som studeras.

Tablå 2

Operationalisering av sociala grupper

Operantionalization of social groups

Variabel	Exempel på nämnder som ingår
Kön, andel politiker	Information om de förtroendevaldas kön har hämtats från SCB:s register över totalbefolkningen (RTB).
Kön, andel befolkning	Information om andelen kvinnor/män i befolkningen har hämtats från RTB. Variabeln avser befolkningen 18 år och äldre den 31 december 2018.
Ålder, andel politiker	Variabeln är indelad i 4 kategorier: 18–29, 30–49, 50–64 och 65 år och uppåt. Vi har valt denna indelning eftersom den även används i den officiella statistiken över nominerade och valda kandidater vid de allmänna valen. Därigenom skapas större jämförbarhet. Information om de förtroendevaldas ålder har hämtats från RTB och avser den 31 december 2018.
Ålder, andel befolkning	Information om befolkningens ålder har hämtats från RTB. Variabeln avser befolkningen 18 år och äldre den 31 december 2018.
Civilstånd, andel politiker	Variabeln är indelad i 2 kategorier: gift (gift och registrerad partner) och ogift (ogift, skild, änklings, skild partner, efterlevande partner). Information om de förtroendevaldas civilstånd har hämtats från RTB och avser den 31 december 2018.
Civilstånd, andel befolkning	Information om andelar med olika civilstånd i befolkningen har hämtats från RTB. Variabeln avser befolkningen 18 år och äldre den 31 december 2018.
Barn under 6 år, andel politiker	Variabeln är indelad i 2 kategorier: har barn under 6 år och har ej barn under 6 år. Information om antal barn bland de förtroendevalda har hämtats från RTB och avser den 31 december 2018. Alla barn räknas med oavsett om de bor med föräldern eller inte. Omvänt så räknas inte barn som har annan förälder enligt registret inte med även om barnet skulle bo hos personen ifråga.
Barn under 6 år, andel befolkning	Information om antal barn under 6 år i befolkningen har hämtats från RTB. Variabeln avser befolkningen 18 år och äldre den 31 december 2018.
Barn under 18 år, andel politiker	Variabeln är indelad i 2 kategorier: har barn under 18 år och har ej barn under 18 år. Information om antal barn bland de förtroendevalda har hämtats från RTB och avser den 31 december 2018. Alla barn räknas med oavsett om de bor med föräldern eller inte. Omvänt så räknas inte barn som har

Variabel	Exempel på nämnder som ingår
	annan förälder enligt registret inte med även om barnet skulle bo hos personen ifråga.
Barn under 18 år, andel befolkning	Information om antal barn under 18 år i befolkningen har hämtats från RTB. Variabeln avser befolkningen 18 år och äldre den 31 december 2018.
Bakgrund, andel politiker	Variabeln är indelad i 4 kategorier: (1) personer födda utrikes, (2) inrikes födda personer med två utrikes födda föräldrar, (3) inrikes födda med en inrikes och en utrikes född förälder samt (4) inrikes födda personer med två inrikes födda föräldrar. Information om de förtroendevaldas bakgrund har hämtats från RTB och avser den 31 december 2018.
Bakgrund, andel befolkning	Information om andelar med olika bakgrund i befolkningen har hämtats från RTB. Variabeln avser befolkningen 18 år och äldre den 31 december 2018.
Födelseland, andel politiker	Variabeln är indelad i 2 kategorier: personer födda i Sverige och personer födda utomlands. Kategorin födda utomlands delas även in i kategorierna: Norden (utom Sverige), Europa (utom Norden) och Övriga länder. Information om de förtroendevaldas födelseland har hämtats från RTB och avser den 31 december 2018.
Födelseland, andel befolkning	Information om andelar med olika födelseland i befolkningen har hämtats från RTB. Variabeln avser befolkningen 18 år och äldre den 31 december 2018.
Utbildning, andel politiker	Variabeln är indelad i 3 kategorier: förgymnasial, gymnasial och eftergymnasial utbildning. Information om de förtroendevaldas utbildning har hämtats från SCB:s utbildningsregister och avser den 31 december 2018. På grund av begränsningar i registret finns endast variabeln tillgänglig för personer upp till och med 74 år.
Utbildning, andel befolkning	Uppgifter om befolkningens utbildning är beräknade med hjälp av SCB:s utbildningsregister. Variabeln avser befolkningen 18–74 år den 31 december 2018. Att variabeln inte avser hela befolkningen 18 år och äldre beror på registrets begränsningar.
Inkomst, andel politiker	Inkomstklasserna är baserade på percentiler och redo-visas i följande grupper: 0–20, 21–40, 41–60, 61–80, 81–100. De är beräknade utifrån hela Sveriges befolkning 18 år och äldre. De personer som saknat deklarerad inkomst eller av andra skäl inte deklarerat någon inkomst redovisas ej. Exempelvis innebär detta att de personer som redovisas i inkomstklassen 0–20 tillhör de 20 procent av befolkningen 18 år och äldre som har lägst inkomster. Uppgifterna är hämtade från SCB:s inkomst- och taxeringsregister (IoT) och avser inkomster år 2017 enligt 2018 års taxering.
Inkomst, andel befolkning	Information om befolkningens inkomst har hämtats från SCB:s inkomstregister. Kategorierna är desamma som för politiker. Variabeln avser inkomster för befolkningen 18 år och äldre för året 2017 enligt 2018 års taxering. Uppgifterna är hämtade från SCB:s inkomst- och taxeringsregister (IoT).

Information om statistikens kvalitet

Totalt sett är tillförlitligheten god, det vill säga statistiken mäter det den har för avsikt att mäta. Kontroller har gjorts på datamaterialet både under insamling och under bearbetningsskedet. Återkontakter har gjorts såväl avseende personnummer och kompletteringar av nämnder. Samtliga kommuner och regioner rapporterat in uppgifter om förtroendeuppdrag, vilka har kontrollerats mot organisationsscheman, såväl som mikrodatabkontroller. Resultaten har rimlighetskontrollerats mot resultaten från föregående undersökningar. Statistiken är totalräknad och därmed sker ingen redovisning med osäkerhetsintervall.

I början av mars 2019 gjorde SCB ett utskick till samtliga kommuner och regioner där uppgifter om förtroendevalda efterfrågades. I augusti hade de flesta av kommunerna och regionerna skickat in de efterfrågade uppgifterna. Samtliga kommuner och regioner har skickat in efterfrågade uppgifter om de förtroendevalda. Något objektsbortfall finns inte. Däremot kan det förekomma att kommuner och regioner har skickat in ofullständiga förteckningar över de förtroendeuppdrag som finns, så kallade partiella bortfall.

Uppgifter om förtroendevalda har skickats in till SCB både via insamlingsverktyget SIV och i enstaka fall via e-post. Uppgifterna har kontrollerats så att samtliga kommuner har lämnat uppgifter för fullmäktige, kommunstyrelse, valnämnd och revision. Dessutom har kontroller genomförts så att personnumren är korrekta, att samma personnummer inte förekommer flera gånger i samma nämnd samt att samma personnummer inte förekommer i flera kommuner.

Det är naturligtvis möjligt att det vid registreringen gjorts fel som inte upptäckts vid dessa kontroller, men det är inte troligt att dessa eventuella fel skulle vara systematiska och därmed är det inte heller troligt att de skulle påverka de slutsatser som kommit fram vid analys av materialet. De brister och felaktigheter som upptäckts har korrigerats efter kompletteringar från kommuner och regioner. Det faktum att kommunerna och regionerna har skickat in de efterfrågade uppgifterna om förtroendevalda vid något olika tillfällen medför att det inte är en samlad bild från ett exakt tillfälle som ges. För de analyser som gjorts i den här rapporten utgör detta dock inget problem.

De insamlade personnumren har matchats mot olika register vid SCB för att kunna ta fram olika bakgrundsvariabler avseende de förtroendevalda. De register som använts är: registret över totalbefolkningen (RTB), SCB:s inkomst- och taxeringsregister (IoT), registret över befolkningens utbildning samt yrkesregistret. Registren som använts avser olika år.

Referenser

- Besley, Timothy & Anne, Case. 2002. *Political Institutions and Policy Choice: Evidence from the United States*. Report WP02/13. London: Institute for Fiscal Studies.
- Bäck, Hanna & Öhrvall, Richard. 2004. *Det nya seklets förtroendevalda. Om politikerantal och representativitet i kommuner och regioner 2003*. Stockholm: Justitiedepartementet.
- Bäck, Henry. 1993. *Hur många och hurudana? Om organisationsförändringar, politikerantal och representativitet i kommunerna*. Stockholm: Institutet för kommunal ekonomi.
- Bäck, Henry. 2000. *Kommunpolitiker i den stora nyordningens tid*. Malmö: Liber.
- Gilljam, Mikael & Hermansson, Jörgen. 2003. "Demokratins ideal möter verkligheten" i Gilljam, Mikael & Hermansson, Jörgen (red). *Demokratins mekanismer*. Malmö: Liber.
- Gustafsson, Agne. 1970. *Försvar för folkstyret*.
- Gustafsson, Agne. 1999. *Kommunal Självstyrelse*. Stockholm: SNS.
- Hagevi, Magnus. 1999. *Kommunala förtroendeuppdrag 1999*. Svenska kommunförbundet.
- Hagevi, Magnus. 2002. *Professionalisering och deltagande i den lokala representativa demokratin. En analys av kommunala förtroendeuppdrag 1999*. Göteborg: CEFOS.
- Hernes, Helga. 1987. *Welfare State and Woman Power – Essays in State Feminism*. Oslo: Norwegian University Press.
- Holmberg, Sören & Oscarsson, Henrik. 2004. *Väljare – Svenskt väljarbete under 50 år*. Stockholm: Norstedts Juridik.
- Hosmer, David & Lemeshow, Stanley. 2000. *Applied Logistic Regression*. 2:a uppl. New York: Wiley.
- Kommunallagen. 1991:900.
- Montin, Stig. 2006. *Politisk styrning och demokrati i kommunerna. Åtta dilemman i ett historiskt ljus*. Stockholm: Sveriges Kommuner och Regioner.
- Nielsen, Peder. 2001. "På och av – om uppdragsvillighet, rekrytering och avhopp i den kommunala demokratin". *Att vara med på riktigt – demokratiutveckling i kommuner och regioner*. Bilagor till betänkande av Kommundemokratikommittén, SOU 2001:48.
- Oscarsson, Henrik, 2016. *Flytande väljare*. Demokratistatistik rapport nr 21. Örebro: SCB.

Offerdal, Audun. 2003. "Politisk rekruttering og demokrati". Uppsats presenterad på den 12:e Nordiska Kommunalforskarkonferensen i Göteborg 28–30 november 2003.

Phillips, Anne. 1995. *The Politics of Presence*. Oxford: Oxford University Press.

Pettersson, Jessica & Öhrvall, Richard, 2007. "Förtroendevalda i kommuner och regioner – en rapport om politikerantal och representativitet". Stockholm: SCB.

Regeringens proposition 2001/02:80. *Demokrati för det nya seklet*.

Raaum, Nina. 1995. "Politisk representasjon". I Raaum, Nina (red), *Kjønn og Politikk*. Tano.

SCB. 2002. *Personer med utländsk bakgrund: Riktlinjer för redovisning i statistiken*. Stockholm: Statistiska centralbyrån, Meddelande i samordningsfrågor 2002:3. Stockholm: SCB.

SCB. 2007. *Allmänna valen 2006. Del 4. Specialundersökningar*. Stockholm: SCB.

SCB. *Nominerade och valda kandidater vid de allmänna valen*. Statistiska meddelanden (SOS) från åren 1982, 1985, 1988, 1991, 1994, 1998 och 2002. Stockholm: SCB.

Schumpeter, Joseph. 1942 (1992). *Capitalism, Socialism and Democracy*. London: Routledge.

Svaleryd, Helena. 2007. *Women's Representation and Public Spending*. IFN Working Paper No. 701. Stockholm: Institutet för Näringslivsforskning.

Svenska kommunförbundet. 1996. *Kommunalt förtroendevalda 1995. Del 1. Fördelning på nämnder, andel kvinnor, ålder, parti m.m.*

Svenska kommunförbundet. 2000. *Kommunpolitikern – Vem är det?*.

SOU 1945:38. *Betänkande med förslag till riktlinjer för en revision av rikets indelning i borgerliga primärkommuner*.

SOU 1993:90. *Lokal demokrati i utveckling*.

SOU 2016:5. *Låt fler forma framtiden! Slutbetänkande från 2014 års Demokratiutredning - Delaktighet och jämlikt inflytande*.

Wallin, Gunnar, Bäck, Henry, & Tabor, Merrick. 1981. *Kommunalpolitikerna. Rekrytering – Arbetsförhållanden – Funktioner*. Ds Kn 1991:17–18.

Wide, Jessica. 2006. *Kvinnors politiska representation i ett jämförande perspektiv – nationell och lokal nivå*. Doktorsavhandling. Umeå: Umeå universitet.

Wolgemuth, Daniel. 2006. "Leder social representativitet till åsiktsrepresentativitet?" i Bäck, Hanna & Mikael Gilljam (red). *Valets mekanismer*. Malmö: Liber.

Wängnerud, Lena. 1996. "Intressen kontra stereotyper. Varför finns det kvinnliga och manliga politiker i riksdagen?". Statsvetenskaplig tidskrift 99.

Öhrvall, Richard. 2004. *Hel- och deltidsarvoderade förtroendevalda*. Stockholm: SCB.

Elected representatives in municipalities and regions in 2019

The report Elected representatives in municipalities and regions 2019 includes an analysis based on information about elected representatives submitted by the municipalities and regions to Statistics Sweden.

Number of elected representatives continue to decrease in municipalities while increasing in regions

The number of elected representatives in municipalities continues to decrease compared with previous terms of office. In 2019, there were 35 900 elected representatives in the municipalities in total, which is 960 fewer than in 2015. In regions, on the other hand, the number of elected representatives increased and amounted to around 4 600, around 140 more than in 2015. The trend of fewer representatives persists at municipality level, but not at regional level.

The number of elected representative positions in municipalities increased from 2015. In 2019, there were 60 800 elected representative positions in the municipalities, which is 130 positions more than in 2015. In the regions, the number of representative positions also increased. In 2019, there were around 7 600 elected representative positions in the regions, compared to around 7 000 in 2015.

Women, young persons and foreign born persons underrepresented among representatives

Although women account for half of the population, they account for only 43 percent of the elected representatives in the municipalities. The gender gap is slightly smaller among younger politicians than among older politicians. Among representatives below 30 years, 44 percent are women. Among those aged 65 years or older, 39 percent are women.

Young persons are clearly underrepresented; they account for 7 percent, which is 12 percentage points less than in the total population. There are a slightly fewer young representatives in 2019 than in 2015.

There are significantly fewer foreign born persons among the representatives than in the population; 10 percent are foreign born compared to 21 percent in the total population.

Persons with higher education, high income, and public sector employees are over-represented among elected representatives in municipalities.

The patterns for representatives in regions are similar, although there are some differences. Women are more equally represented than in the municipalities. There are also greater differences regarding persons with higher education and higher income.

More elderly politicians

Elected representatives aged 65 years or older account for 31 percent of all politicians in the municipalities, which is 4 percentage points more than in 2015. This means that elderly persons are overrepresented among elected representatives compared to the population. This increase in the number of politicians aged 65 years or older is due to the fact that people born in the 1940s and 1950s remain in politics after they reach 65 years.

Higher share of men in top positions

The distribution of elected representative positions by sex clearly shows that the more senior the position, the higher the proportion of men. In more senior positions, the share of women decreases. Women account for 43 percent of elected representatives in the municipal councils, compared to 40 percent in municipal executive boards, that wield more power. Different positions in committees show a clear pattern. Thirty-six percent of chairpersons in municipalities are women, while only 32 percent of municipal executive board chairpersons are women, fewer than in 2015.

In the regions, the gender gap is smaller, both in the regional council, boards, as well as among chairpersons.

Most are politicians in their spare time

As in previous surveys, a majority of elected representatives in municipalities and regions work as politicians in their spare time. Those who receive full-time or part-time compensation account for 4 percent of the total number of elected representatives in municipalities. The corresponding figure for regions is 7 percent.

Representatives who are paid part-time once again comprise a larger group than those who are paid full-time compensation.

Young or foreign born elected representatives are underrepresented among representatives with full-time or part-time compensation.

List of tables

Table 2.1 Total and average number of elected representatives in municipalities. 1951–2019

Table 2.2 The ten municipalities with highest and lowest number of inhabitants per elected representative. 2019

Table 2.3 Elected representatives in municipalities by party 2015. Number and breakdown into percentage

Table 2.4 Number of elected representatives in regional councils and number of inhabitants per representative in regions. 2019 and difference between 2019 and 2015

Table 2.5 Elected representatives in regions by party 2015. Number and breakdown into percentage

Table 3.1 Number of elected representative positions in municipalities. 1999–2019

Table 3.2 Elected representative positions in municipalities by position. 2003–2019. Number and percent

Table 3.3 Number of elected representative positions in regions. 2003–2019

Table 3.2 Elected representative positions in regions by position. 2003–2019. Number and percent

Table 4.1 Elected representatives in municipalities by number of assignments. 1999–2019. Percent

Table 4.2 The ten municipalities with highest and lowest average number of assignments per elected representative. 2019

Table 4.3 Elected representatives in regions by number of assignments. 1999–2019. Percent

Table 4.4 The ten municipalities with highest and lowest average number of assignments per elected representative. 2019

Table 4.5 Percentage of elected representatives with overlapping positions in municipalities and regions. 2003–2019

Table 5.1 Municipality elected representatives and the population (18 years and up) by sex and age. 2019. Percent and percent difference.

Table 5.2 Municipality elected representatives and the population (18 years and up) by civil status and children. 2015. Percent and percent difference

Table 5.3 Municipality elected representatives and the population (18 years and up) by foreign/Swedish background. 2015. Percent and percent difference

Table 5.4 Municipality elected representatives and the population (aged 18–74) by educational level. 2019. Percent and percent difference

Table 5.5 Municipality elected representatives and the population (18 years and up) by income level. 2019. Percent and percent difference

Table 5.6 Municipality elected representatives and the population (18–64 years of age) by employment sector. 2019. Percent and percentage difference

Table 5.7 Municipalities with the highest and lowest percentage of women who are elected representatives. 2019. Percent

Table 5.8 Municipalities with the highest percentage of young (18–29 years old) and old (65 years old or older) elected representatives. 2019. Percent

Table 5.9 Elected representatives in regional councils and the population (18 years and up) by sex and age. 2019. Percent and percent difference.

Table 5.10 Elected representatives in regional councils and the population (18 years and up) by country of birth. 2019. Percent and percent difference

Table 5.11 Elected representatives in regional councils and the population (18–74 years of age) by educational level. 2019. Percent and percent difference

Table 5.12 Elected representatives in regional councils and the population (18 years and up) by income level. 2019. Percent and percent difference

Table 5.13 Elected representatives in regional councils and the population (18–65) by employment sector. 2019. Percent and percent difference

Table 5.14 Municipality elected representatives and the population (18 years and up) by party and sex. 2003-2019. Percent

Table 5.15 Municipality elected representatives and the population (18 years and up) by party and age. 2019. Percent

Table 5.16 Municipality representatives and the population (18 years and up) by party and country of birth. 2019. Percent

Table 5.17 Municipality representatives and the population (18–74) by party and educational level. 2019. Percent

Table 5.18 Municipality elected representatives and the population (18 years and up) by party and income level. 2015. Percent

Table 5.21 Regional councils elected representatives and the population (18 years and up) by party and sex. 2015. Percent

Table 6.1 Representative positions in municipal committees. 2015. Breakdown into percentage, sex and number

Table 6.2 Representative positions in regional committees. 2015. Breakdown into percentage, sex and number

Table 6.3 Representative positions in municipalities by organisation and sex. 2015. Breakdown into percentage, sex and number

Table 6.4 Representative positions in municipalities by position and sex. 2019. Breakdown into percentage, sex and number

Table 6.5 Representative positions in municipalities by organisation and age (18–29 years). 2019. Breakdown into percentage, distribution and number

Table 6.6 Representative positions in municipalities by position and age (18–29 years). 2019. Breakdown into percentage, distribution and number

Table 6.7 Representative positions in municipalities by organisation and country of birth (foreign born). 2015. Breakdown into percentage, distribution and number

Table 6.8 Representative positions in municipalities by position and country of birth (foreign born). 2015. Breakdown into percentage, distribution and number

Table 6.9 Chairman of the municipal executive board by sex, age and country of birth. 2019. Percent and percent difference

Table 6.10 Representative positions in regional councils by organisation and sex. 2019. Breakdown into percentage, sex and number

Table 6.11 Representative positions in regional councils by position and sex. 2019. Breakdown into percentage, sex and number

Table 6.12 Representative positions in regional councils by organisation and age (18–29 years of age). 2019. Breakdown into percentage, distribution and number

Table 6.13 Representative positions in regional councils by position and sex (aged 18–29). 2019. Breakdown into percentage, distribution and number

Table 6.14 Representative positions in regional councils by organisation and country of birth (foreign born). 2019. Breakdown into percentage, distribution and number

Table 7.1 Number of municipalities by number of full-time remunerated representatives. 2003-2019

Table 7.2 Full-time and part-time remunerated representatives in municipalities by type of assignment. 2003–2015. Numbers and percent

Table 7.3 Full-time and part-time remunerated representatives in municipalities by party. 2019. Numbers and percent

Table 7.4 Number of regional councils by number of full-time remunerated representatives. 2003–2019

Table 7.5 Full-time and part-time remunerated representatives in regional councils by type of assignment. 2003–2019. Numbers and percent

Table 7.6 Full-time and part-time remunerated representatives in regional councils by party. 2015. Number and percent

Table 7.7 Full-time and part-time remunerated representatives in municipalities by sex. 2003–2015. Percent

Table 7.8 Full-time and part-time remunerated representatives in municipalities by sex. 2003–2019. Percent

Table 7.9 Full-time and part-time remunerated representatives in municipalities by country of birth and sex. 2003–2019. Percent

Table 7.10 Full-time and part-time remunerated representatives in regions by sex. 2003–2019. Percent

Table 7.11 Full-time and part-time remunerated representatives in regional councils by age and sex. 2003–2019. Percent

Table 7.12 Full-time and part-time remunerated representatives in regional councils by country of birth and sex. 2003–2019. Percent

List of graphs

Graph 2.1 Average numbers of elected representatives in municipalities. 1951–2019

Graph 2.2 Number of elected representatives per municipality and size of population by municipality. 2019

Graph 3.1 Number of elected representative positions in municipalities. 1974–2019

Graph 4.1 Average numbers of assignments per elected representative in municipalities. 1999–2019

Graph 5.1 Number of elected representatives in the municipalities by sex and age. 2019

Graph 5.2 Elected representatives in municipalities in 2003, 2007, 2011, 2015 and 2019 by age. Percent

Graph 5.3 Percentage of women among elected representatives in municipalities and percentage of women in municipality. 2019. Percent

Graph 5.4 Percentage of foreign born among elected representatives in municipalities and percentage of foreign born in municipality. 2019

Graph 7.1 Number of full-time and part-time elected representatives in municipalities. 2003–2015

List of maps

Map 5.1 Percentage of women among elected representatives by municipality. 2019

List of terms

Partinamn		Party names
M	Moderaterna	The Moderate Party
C	Centerpartiet	The Centre Party
L	Liberalerna	The Liberal Party
KD	Kristdemokraterna	The Christian Democratic Party
MP	Miljöpartiet	The Green Party
S	Socialdemokraterna	The Social Democratic Party
V	Vänsterpartiet	The Left Party
SD	Sverigedemokraterna	The Sweden Democrats
övr	Övriga partier	Other parties

A		
allmänna val	general elections	
anställningssektor	employment sector	
antal	number	
arvode	remuneration	
arvoderad	remunerated	
av	of	
B		
bakgrund	background	
barn	children	
befolkningsstorlek	size of population	
C		
civilstånd	civil status	
D		
deltid	part-time	
differens	difference	
E		
efter	by	
eftergymnasial utb.	post upper secondary education	
eller	or	
ersättare	replacement	
F		
facknämnd	committee	
födelseland	country of birth	
förgymnasial utb.	pre-upper secondary education	
förtroendevald	elected representative	
förtroendeuppdrag	representative positions	
förändring från	change from	
G		
genomsnitt	average	
gymnasial utb.	upper secondary education	

H	
heltid	full-time
horisontell	horizontal
I	
ingenting	nothing
inkomst	income
inrikes född	Swedish-born
invånare per förtro- troendevald	inhabitant per elected representative
J	
jämställd	equal
K	
kommun	municipality
kommunfullmäktige	municipal council
kommunstyrelse	municipal executive board
kommunvis	by municipality
kvinnor	women
kön	sex
L	
ledamot	representative
M	
mandat	seats
mandatperiod	term of office
med	with
medborgarskap	citizenship
män	men
N	
nivå	level
nominerade	nominated
O	
ogiltig	invalid
olika	different
ordförande	chairman
organ	organisation
P	
parti	party
partibeteckning	party name
position	position
privat	private
procent	percent
procentuell fördelning	percentage distribution

R	
region	region
regionfullmäktige	regional council
regionsstyrelse	regional council executive board
Representativitet	representativity
S	
samtliga	total
statlig	governmental
summa	total
T	
tio	ten
totalt	total
U	
undersökning	survey
utbildningsnivå	level of education
utländsk bakgrund	foreign back ground
utrikes född	foreign-born
uppdrag	assignment, task, position
uppdragskoncentration	concentration of positions
V	
val	election
valda	elected
valår	election year
variation	variation
vertikal	verticle
vice ordförande	vice chair
Å	
ålder	age
år	year
Ö	
överlappning	overlapping
övriga länder	other countries

SCB beskriver Sverige

Statistikmyndigheten SCB förser samhället med statistik för beslutsfattande, debatt och forskning. Vi gör det på uppdrag av regeringen, myndigheter, forskare och näringsliv. Vår statistik bidrar till en faktabaserad samhällsdebatt och väl underbyggda beslut.